

Müzik İnkılâbını “Milletler Şarkısı” Filmi (1930) ve “Türkiye Bülbülü” (1931) Ses Yarışmaları Üzerinden Okumak

Reading the Music Revolution through the “The Song of the Nations” Film (1930) and “The Nightingale of Türkiye” (1931) Vocal Contests

Ceyhun ÖĞRETEN*

*Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi,
Hava Harp Okulu Dekanlığı, Beşeri ve Sosyal
Bilimler Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: C.Ö. 0000-0003-3118-9304

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Ceyhun Öğreten,
Millî Savunma Üniversitesi, Hava Harp Okulu
Dekanlığı, Beşeri ve Sosyal Bilimler Bölümü,
İstanbul, Türkiye
E-posta/E-mail: ogetenceyhun@gmail.com

Başvuru/Submitted: 15.08.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested:
21.09.2022

Son Revizyon/Last Revision Received:
04.01.2023

Kabul/Accepted: 05.01.2023

Atıf/Citation: Öğreten, Ceyhun. “Müzik İnkılâbını “Milletler Şarkısı” Filmi (1930) ve “Türkiye Bülbülü” (1931) Ses Yarışmaları Üzerinden Okumak” *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları-Recent Period Turkish Studies* 44 (2023): 323-358
<https://doi.org/10.26650/YTA2023-1162624>

ÖZ

Gündelik yaşam pratiklerinde önemli yer tutan müzik, kültürel bir olgudur. Osmanlı döneminde Tanzimat’la başlayan Batılılaşma hareketi müzik alanına da yansımış ancak akademik anlamda bir temele Cumhuriyet döneminde oturtulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında müzik alanında yapılacak inkılapların içeriğiyle ilgili çeşitli düşünceler ortaya çıkmıştır. Atatürk, Türk müziğinin halk müziği temelli olması gerektiğini, müzikte reformun yapılmaması halinde diğer reform çalışmalarının eksik kalacağını ifade etmiştir. Bu kapsamda, müzik alanında Batı temelli kurumsal adımlar atılmıştır. Halkın da hedeflenen müzik inkılâbını içselleştirmesi amacıyla 1930 ve 1931 tarihlerinde ses yarışmaları düzenlenmiştir. Bu çalışmada 1930 ve 1931 yıllarında düzenlenen ses yarışmaları dönemin basını ve alanla ilgili yazın üzerinden incelenmiş ve müzik inkılâbı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Batılılaşma, Müzik İnkılâbı, Hudadat Şakir Hanım, Alaturka, Alafranga

ABSTRACT

Music is a cultural phenomenon with an important place in daily life practices. The Westernization movement that started with the Tanzimat during the Ottoman era was also reflected in the field of music and then placed on an academic basis during Türkiye’s Republican period. In the first years of the Republic, various ideas emerged about the content of the reforms to be made in the field of music. Atatürk stated that Turkish music should be based on folk music and that other reform efforts would be incomplete if no reform was made to music. In this context, Western-based institutional steps were taken in the field of music. Vocal competitions were held in 1930 and 1931 in order to internalize the targeted

musical revolution for the public. This study examines and evaluates the sound competitions held in 1930 and 1931 through the press of the time and the literature on this field within the framework of the music revolution.

Keywords: Westernization, Music Revolution, Hudadat Şakir Hanım, Alaturka, Alafanra

Extended Abstract

A general belief exists in Turkish culture that music had developed around the palace. However, when examining traditional Ottoman music, music was seen to have not only been limited to the palace environment but to have also developed in cities, homes, coffee houses, mosques, and Mevlevi lodges. For this reason, Turkish music culture did not follow a Western course to the public.

Ottoman music began being influenced by the West in the 18th century when Selim III brought Western musicians to Istanbul for his opera concert. By including Western music groups in their touring schedules, Istanbul society's interest in Western music has become fashionable and the people of Istanbul encountered polyphonic Western music in this way. With the proclamation of the Tanzimat, modernization efforts in the field of music intensified, and a Palace Orchestra and *Fasıl* [program of musical pieces] Committee were included within the body of the *Mızıka-yı Hümâyün* [military band] founded by Giuseppe Donizetti. Despite these modernization efforts, Western music could only be situated academically during the Republican period.

The main idea and infrastructure of the innovations that Atatürk planned to make in the field of music were formed on the framework the Tanzimat had started. The aim was to have the revolution to be made in the field of music be inspired by Western music and to create a new Turkish music that the West would listen to with respect.

Ziya Gökalp's views on music were also influential in determining the music policy of the period. Although his knowledge of music is controversial, Gökalp wrote in his work "The Principles of Turkism" that two types of music exist in Turkey: The first of which is the Turkish music born out of the people, and the other is the Ottoman music that had been translated from Byzantium by al-Farabi. Gökalp also stated that he found Eastern music to be sick and non-national and argued folk music to be the music of Turkish culture and Western music to be the music of the new civilization.

As a matter of fact, Atatürk thought that national Turkish music could be created by blending folk music, which is seen as the core music of the Turks, with polyphonic Western music. This understanding of music aimed to use the strengths of Western

music in Turkish music by adopting the musical institutions of the West and planned in practice to synthesize the polyphonic techniques of Western music with Turkish folk music melodies.

Apart from the institutional reform studies and practices carried out to create a national form of music, another aim was to culturally internalize Western-based Turkish music. In this context, two vocal competitions were organized by the *Cumhuriyet* newspaper between 1930-1931. The aim of this study is to examine these vocal competitions the *Cumhuriyet* newspaper held. In this context, the article examines the 1930 for the “Song of the Nations” contest to select the Turkish participant of another international song contest held in Paris to play the leading actress in the French film *La Chanson Des Nations*; and also the “Nightingale of Türkiye vocal contest” held in 1931 by performing a content analysis of the news published at this time. The study examines within its scope the newspaper issues of *Cumhuriyet*, which organized the competitions, as well as the issues of *Son Posta* that involved the competitions between November 1930 and March 1931; and it attempts to determine how much the competitions had been affected by the alafanga and alaturka debates and the extent which the contests affected the reforms to be made in the field of music.

In particular, the competition in the field of Western music organized by *Cumhuriyet* newspaper for people to participate in the movie “Song of Nations” in 1930 created the atmosphere the Republican regime desired. The intellectual personality of Hudadat Şakir Hanım, who came first in this competition, can be said to have been suitable for the Turkish national music culture the Republican regime wanted to create.

Nightingale of Türkiye vocal competition held in 1931 did not attract as much attention as the movie “Song of Nations” contest in 1930. Cenap Şahabettin said that the songs in Nightingale of Türkiye competition made his soul feel old, that he had listened to all the “*Istanbul nightingales*” with his ears closed, and that he had a hidden sadness in his mouth upon leaving the hall. Şahabettin’s comments are in line with Atatürk’s criticisms of Turkish music.

The alafanga-alaturka debates appeared in the vocal contests and continued into early 1930s. These debates even lasted until the end of the ban on Turkish music radio broadcasting in 1934. Later Atatürk tried to express that his words on the subject were misunderstood in different environments. Because his greatest desire was to ensure that Türkiye adopted the modern music technique as well as to have the Turkish compositions that were loved and listened to in the country also be heard in Europe.

Giriş

Kültürel bir olgu olan müzik, kültürün oluşmasında ve biçimlenmesinde önemli bir yere sahiptir. İlk uygarlıkların oluşmaya başlamasından bu yana, insanoğlunun gerek bireysel gerek toplumsal gelişimine eşlik etmiş; savaşlarda, inanç ritüellerinde, eğlence-lerde, edebiyatta, resimde, düğünlerde, cenazelerde kısacası yaşama ait her alanda var olmuştur.¹ Müziğin bu özelliği, toplumsal bütünlüğü sağlayıcı öğelerden biri olarak kabul edilmesini sağlamıştır.²

Türk kültüründe müziğin saray çevresinde geliştiğine yönelik genel bir kanı bulunmaktadır. Ancak Osmanlı geleneksel müziği incelendiğinde, müziğin sadece saray çevresiyle sınırlı kalmadığı aynı zamanda şehirlerde, evlerde, kahvehanelerde, camilerde ve mevlevihanelerde de gelişim gösterdiği görülmektedir. Bu nedenle müzik kültürü halka yabancı bir seyir izlememiştir.³ Osmanlı müziği 18'inci yüzyılda III. Selim'in opera konseri için Batılı müzisyenleri İstanbul'a getirtmesiyle Batıdan etkilenmeye başlamıştır.⁴ Batılı müzik topluluklarının İstanbul'u turne programlarına dâhil etmesiyle İstanbul sosyetesinde Batı müziğiyle ilgilenmek moda olmuştur. Bu sayede İstanbul halkı, çok sesli⁵ Batı müziğiyle tanışmıştır.⁶

Tanzimat'ın ilanıla müzik alanında modernleşme çabaları yoğunlaşmış, Osmanlı müziğinin iki önemli kurumu Mehterhane ve Enderun kapatılmıştır.⁷ Mehterhane yerine kurulan Mızıkâ-yı Hümâyün'un başkanlığına getirilen İtalyan şef Giusepe Donizetti, dönemin müzik anlayışına yön vermiştir.⁸ Mızıkâ-yı Hümâyün, Batı müziğinin öğretildiği ve tanıtıldığı bir kurum olmuş, padişah nereye giderse ona eşlik etmiş ve devletin siyasi-askeri alandaki tercihinin Batı olduğunu halka ilan etmiştir. Böylece Tanzimat döneminde Batı müziği devletin resmi müziği haline gelmiş, Osmanlı müziği arka plana

-
- 1 Afşin Öner, "Türkiye'de Müzik Eğitiminin Kültürel Boyutları", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, C. 1, S. 1, 2012, s. 11.
  - 2 Emin Erdem Kaya, "Cumhuriyet Sonrası Müzik Politikamız ve Batıya Yönelim", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, S. 17, Mart 2011, s. 115.
  - 3 Özgür Balkılıç, *Cumhuriyet, Halk ve Müzik*, Tan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2009, s. 66.
  - 4 Özgür Balkılıç, *Cumhuriyet, Halk...*, s. 70.
  - 5 Tek Sesli Müzik, tüm sazların aynı anda aynı sesi çıkartmaları, aynı notayı seslendirmeleridir. Çok Sesli müzik ise aynı anda değişik seslerin çıkartılması ve aynı notaların seslendirilmesidir. Seda Bayındır Uluskan, *Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2017, s. 344.
  - 6 Mümtaz Levent Akkol, "Tanzimattan Günümüze Müzikte Modernleşme", *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, Vol. 4, Nr. 2, 2018, s. 312.
  - 7 Onur Güneş Ayas, "Musiki İnkılabı ve Rus Modeli: Karşılaştırmalı Müzik Sosyolojisi Açısından Bir Tartışma", *Bilgi*, S. 77, Bahar 2016, s. 136.
  - 8 Bilen Işıktaş, "'Musiki İnkılabı'nı Osmanlı-Türk Modernleşmesinin Kültürel ve Siyasi Mirası Olarak Yorumlamak", *Rast Müzikoloji Dergisi*, C. 4, S. 11, 2016, s. 1114-1115.

itilmiş ancak kültürel meşruluğuna dokunulmamıştır.⁹ Askerî törenlerde ve resmi ziyaretlerde Batı müziği tercih edilse de özel davetlerde Osmanlı müziği dinlenmeye devam edilmiştir.¹⁰

Müzik alanındaki yenilikler sarayda ve İstanbul’da karşılık bularak Batılı bir müzik tarzının oluşmasına neden olmuştur. Osmanlı müziğini temsil eden ut ve kanun gibi enstrümanlar Batı müzik tarzının sembolü niteliğindeki piyanonun saray ve eğlence anlayışına girmesiyle ikinci plana itilmişlerdir.¹¹ Temelleri Tanzimat döneminde başlayan Batılılaşma hareketi, Batı müziğine ilgisi olmayan Abdülaziz döneminde de etkisini sürdürerek cuma selamlığında bile kendine yer bulmuştur. Batı müziğinin toplumsal alana etkisi zamanla geleneksel Osmanlı müziğinden uzaklaşılmasına ve bu müziğin küçük görülmesine neden olmuştur. Örneğin II. Abdülhamit, Osmanlı müziğinin sıkıcı ve uyku getirici olduğunu bu sebeple Batı müziği dinlediğini belirtmektedir.¹² Ancak Tanzimat modernleşmesinde yer alan müzikte Batılılaşma, toplumun tamamında istenen etkiyi yaratmamış ve toplumun müzik zevkinde bir değişim olmamıştır.¹³

Meşrutiyet’le birlikte müziğin milli bir karakter taşıması gerektiği düşüncesinin ön plana çıktığı görülmektedir. Osmanlı müziğinin Türklere ait bir müzik olmadığı iddiası etrafında şekillenen bu düşünceye göre yabancı kökenli müzik kültürünün terkedilerek yerine Batı müzik tekniğiyle şekillenen halk müziğinin inşa edilmesi amaçlanmıştır. Bu düşünce dönemin önemli düşünürü Ziya Gökalp’in görüşleri etrafında şekillenmiştir. Gökalp *Türkçülüğün Esasları* isimli eserinde Osmanlı geçmişinin yabancı bir medeniyete ait olduğunu ve sadece yönetici azınlık tarafından benimsendiğini, Türk kimliğininse Anadolu köylüsünün temsil ettiğini ve Türk harsından ibaret olduğunu söylemektedir.¹⁴ Bu görüşünü müzik için de sistemleştiren Gökalp, Türkiye’de yaşayan iki musiki olduğunu, bunlardan ilkinin halk arasından doğan Türk musikisi, diğerinin ise Farabi tarafından Bizans’tan tercüme edilen Osmanlı musikisi olduğunu yazmıştır.¹⁵ O ayrıca Doğu/Osmanlı müziğini hasta ve gayri millî bulduğunu belirterek Halk müziğinin Türk kültürünü yansıttığını, Batı müziğininse yeni medeniyetin müziği olduğunu savunmuştur. Gökalp, millî bir musiki yaratmada izlenmesi gereken yolu şöyle açıklamıştır:

9 Güneş Ayas, *Musiki İnkılabı’nın Sosyolojisi, Klasik Türk Müziği Geleneğinde Süreklilik ve Değişim*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2020, s. 41-42.

10 Gökhan Akçura, *İstanbul Şarkıları Şehrin Müzikli Tarihinde Kazı Çalışmaları*, Oğlak Yayınları, İstanbul, 2019, s. 8.

11 Güneş Ayas, *Musiki İnkılabı’nın...*, s. 89.

12 Bilen Işıktaş, “‘Müsiki İnkılâbı’nı Osmanlı-Türk Modernleşmesinin Kültürel ve Siyasî Mirası Olarak Yorumlamak’”, s. 1118-1119.

13 Onur Güneş Ayas, “Musiki İnkılabı ve Rus Modeli: Karşılaştırmalı Müzik Sosyolojisi Açısından Bir Tartışma”, s. 136.

14 Güneş Ayas, *Musiki İnkılabı’nın...*, s. 37.

15 Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2017, s. 69.

*"Öyleyse millî musikimiz, memleketimizdeki, halk musikisiyle Batı musikisinin kaynaşmasından doğacaktır. Halk musikimiz bize birçok melodi vermiştir. Bunları toplar ve Batı musikisi usulünce armonize edersek hem millî hem de Avrupalı bir musikiye sahip oluruz. Bu vazifeyi yerine getirecek olanlar arasında Türk Ocaklarının musiki grupları da dahildir. İşte Türkçülüğün musiki alanındaki programı esas itibarıyla bundan ibaret olup bundan ötesi millî musikilerimize aittir."*¹⁶

Tanzimat'la başlayan Türk müziğinin modernleşme çabaları Cumhuriyet'le yoğunlaşmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'e göre inkılâp hareketinde sanat önemli bir yere sahiptir ve en hızlı harekete geçilmesi gereken sanat dalı ise müziktir.¹⁷ Atatürk, Türk toplumunun müzik beğenisinde ve anlayışında bir dönüşüm gerçekleştirmek istemiştir. Çünkü o, müzikte reform olmadıkça diğer alanlardaki reformların eksik kalacağını düşünmüştür.¹⁸ Nitekim piyanist Wilhelm Kempff'in 1927'de Ankara'da verdiği bir konserden sonra yaptığı konuşmada *"Ben bu müziği, çağdaş müziği Türkiye'ye getireceğim, çünkü bütün devrimlerin temelinde müzik zevki, müzik anlayışı yatar"* diyerek müzik alanında bir inkılâp yapılacağını işaretini vermiştir.¹⁹ Sadi Irmak da anılarında Atatürk'ün müzik inkılâbı hakkındaki düşüncelerini kendisiyle paylaştığını yazmaktadır:

"Atatürk 'En güç devrim nedir?' ... Sıra bana gelince en güç devrim laikliktir dedim... Ama cevaplarımızın hiçbirini beğenmedi. Bizi bir müddet tereddütte bıraktıktan sonra 'en güç devrim' dedi 'müzik devrimidir' dedi. Şaşkınlığımızı yüzümüzden okurmuşçasına devam etti. 'Çünkü müzik devrimi şahsa önce kendi iç dünyasını unutturmaya, sonra da yeni bir âleme yönelmeyi gerektirir. Onun için çok zordur'. Kısa bir susma oldu... Sonra ekledi 'Çok zordur ama yapılacaktır.'" ²⁰

Atatürk'ün müzik alanında bir inkılâp yapılması konusunda kararlı olduğu görülmektedir. Atatürk ve Cumhuriyet rejiminin hedeflediği müzik inkılâbının beslendiği iç ve dış kaynaklar mevcuttur. Bu kaynaklar içinde Batı oryantalizmi tarafından desteklenen Doğu/Osmanlı müziğinin hüznü ve kederli yapısı nedeniyle geçerliliği kalmamış demode bir tür olduğu, bunun aksine Batı müziğinin dünyadaki geçerli tek evrensel müzik sistemini temsil ettiği düşüncesi başta gelmektedir. Yine Batı oryantalistleri tarafından desteklenen bir diğer görüş ise Türklerin kendine has bir müziği olmadığı, Türk müziğinin Arap, İran ve Bizans müziğinin devamı niteliğinde oluşudur. İç kaynaklardan

16 Ziya Gökalp, *Türkçülüğün...*, s. 197.

17 Erol Evcin, "Atatürk'ün Güzel Sanatlara ve Sanatçılara Bakışı", *Atatürk Yolu Dergisi*, C. 12, S. 47, 2011, s. 527.

18 Hakan Çuhadar, "Atatürk'ün Müzik Devrimi", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 24, S. 2, 2015, s. 20.

19 Evin Erden-Adnan Öztürk-Alev Çelik, "Müzik Öğretmenlerinin Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Müzik Alanındaki Gelişmelere Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Aydın İli Örneği", *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, C. 3, S. 1, 2014, s. 26.

20 Sadi Irmak, *Atatürk'ten Anılar, O Günlerden Bu Günlere Bir Bakış*, Güven Matbaası, Ankara, 1978, s. 17-18.

ilki Tanzimat'la başlayan Türk modernleşmesinin benimsediği alafraanga modasının padişahlar da dâhil topluma sirayet etmesidir. Bu doğrultuda alaturka yaşamın “ilkel, kaba, rüküş”, Osmanlı müziğinin ise “iyi eğitim almamış, alt seviye bir müzisyen” tarafından icra edilen müzik türü olduğu düşüncesidir. İkinci iç kaynakla Türkçü düşünceye dayanmaktadır. Bu görüş, Batı oryantalistlerinin savunduğu Türklerin kendine has bir müziği olmadığı düşüncesinden etkilenerek Türklerin kendine ait müziğinin Anadolu köylerinde işitilen halk müziği olduğunu savunmuştur.²¹ Buradan hareketle müzik inkılâbını etkileyen kaynakların Tanzimat'la başlayan Batılı bakış açısının etkisindeki görüşlerden etkilendiğini söylemek mümkündür.

Atatürk'ün müzik alanında yapmayı planladığı yenilikler incelendiğinde iç ve dış kaynakların etkili olduğu ve Tanzimat'ın açtığı bu zemin üzerinde biçimlendiği görülmektedir.²² Müzik alanında yapılacak inkılâbın Batı müziğinden esinlenmesi ve Batı'da saygıyla dinlenecek yeni bir Türk müziği oluşturulması ana hedef olmuştur.²³ Nitekim Hafız Yaşar'ın anlatısına göre Mustafa Kemal Atatürk'ün “*Biz Garbinkini hürmetle dinlediğimiz gibi, bizim musikimiz de bütün dünyada hürmetle dinlenecek bir halde olmalıdır*”²⁴ sözleri bu hedefin açık bir göstergesi olmuştur. 1928 yılında Sarayburnu'nda Türk yazı inkılâbı hakkında yaptığı konuşmada da “*alaturkanın miskin ezgilerine karşı Batı müziğinin canlı ezgilerinin*” Türk ulusunun şen ve hareketli yapısına daha uygun olduğunu söylemiştir.²⁵

Cumhuriyet rejiminin hedeflediği müzik inkılâbının temel kaynağını Ziya Gökalp'in Türkçü görüş oluşturmuştur. Ayas, Türk millî musikisinin Türk kalarak Batı müziğiyle armonize edilmesi fikrinin Rus modernleşme örneğinden esinlenerek Ziya Gökalp'i etkilediğini ve dolayısıyla Cumhuriyet idarecileri tarafından benimsendiğini belirtmektedir.²⁶

Cumhuriyet rejiminin müzik anlayışında Batı'nın müzik kurumları benimsenerek Batı müziğinin güçlü yanlarının Türk müziğinde kullanılması amaçlanmış, uygulamada da Batı müziğinin çok sesli teknikleriyle Türk halk müziği ezgilerinin sentezi planlanmıştır.²⁷ Oluşturulacak millî müziğin, Batı müzik tekniğiyle uyumsuz olan Doğu/

21 Güneş Ayas, *Musiki İnkılabı'nın...*, s. 75.

22 Bülent Aksoy, “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Musiki ve Batılılaşma”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 6, İletişim Yayınları, İstanbul, 1984, s. 1212.

23 Cahit Kavcar, “Cumhuriyet Döneminde Müzik Eğitimi”, *Eğitim ve Bilim*, C. 6, S. 35, 1982, s. 16.

24 Osman Ergin, *Türkiye Maarif Tarihi*, C. 5, Eser Matbaası, İstanbul, 1977, s. 1845.

25 9/10 Ağustos 1928 Türk Yazı İnkılâbı Hakkında Konuşma. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006, s. 273.

26 Onur Güneş Ayas, “Musiki İnkılabı ve Rus Modeli: Karşılaştırmalı Müzik Sosyolojisi Açısından Bir Tartışma”, s. 132.

27 Salih Akkaş, “Osmanlı Devleti Tanzimat Dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti Tek Parti Döneminde Türk Müziği Politikaları”, *Yeni Türkiye Dergisi*, Türk Müsiki Özel Sayısı, Y. 10, S. 57, 2014, s. 593.

Osmanlı müziğiyle gerçekleştirilemeyeceği aksine yaratılması planlanan müzik türünün Türk halk müziğiyle uyumlu olduğu varsayımına dayandırılmıştır.²⁸ Daha sonraki süreçte bu düşünce Türk Ocakları ve Halkevleri aracılığıyla döneminin müzik anlayışı haline gelmiştir.²⁹ Gökalp ve takipçilerinin Osmanlı müziğiyle temasta olmayan bir müzik türü olduğu için Türk halk müziğini tercih ettiği iddia edilmektedir.³⁰

Atatürk'ün arzuladığı millî müzik ideolojisi, Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'nden de faydalanmıştır.³¹ Bu tezin ortaya çıkma nedenleri arasında Batı'daki antropolojik çevrelerdeki Türk insanının az gelişmiş ya da yarı gelişmiş olduğu yönündeki yaygın kanıdır.³² Buradan hareketle dönem içerisinde antropolojik çalışmaların yanı sıra kültürel çalışmalara da hız verilmiştir. Dilde sadeleştirmeyi ve ortak bir Türk kültürü oluşturmayı hedefleyen bu tezler zamanla millî bir müzik kültürünün oluşturulması çabalarına katkı sağlamıştır.³³

Belirlenen hedef doğrultusunda Atatürk döneminde müzik alanında atılan ilk adım, Mızıkayı Hümayun'un 1924 yılında Cumhurbaşkanlığı'na bağlanarak Ankara'ya taşınması ve Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Cumhurbaşkanlığı Fasil Heyeti olarak üçe ayrılması olmuştur.³⁴ 1924 yılındaki diğer bir gelişme ise devlet konservatuvarlarının temeli olan ve Batı müziği alanında eğitim veren Musiki Muallim Mektebi'nin açılmasıdır.³⁵ Bunu Batı yöntemlerine uygun bir müzik eğitimi alınması maksadıyla yurtdışına öğrenci gönderilmesi takip etmiştir.³⁶ Söz

28 Güneş Ayas, *Musiki İnkılabı'nın...*, s. 101.

29 Cem Behar, "Ziya Gökalp ve Türk Musikisi", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 6, İletişim Yayınları, İstanbul, 1984, s. 1225.

30 Güneş Ayas, *Musiki İnkılabı'nın...*, s. 102.

31 Fatma Arzu Demirel, "Türkiye Antropolojisinin Tarihçesi ve Gelişimi Üzerine", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 4, 2011, s. 131.

32 1929 yılı itibarıyla Türkiye'de antropolojik ölçümler yapılmaya başlanmış ve verilere göre Fransız ve Türk kafataslarının kimi ölçümlerde aynı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Birinci Türk Tarih Kongresinde Şevket Aziz Kansu, Türk ailesinin brakisefal olduğunu söylemiştir. Zafer Toprak, *Cumhuriyet ve Antropoloji*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2021, s. 163-165.

33 İrfan Yiğit, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Müsiki ve Yasaklar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s. 149.

34 Seda Bayındır Uluskan, *Atatürk'ün Sosyal...*, s. 298. Cumhurbaşkanlığı Mızıkası için gerekli olan müzik aletleri Avrupa'dan getirilmiştir. *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)*, 30-18-1-1/15-56-13, 9 Eylül 1925, s. 3.

35 Volkan Kaptan-Merve Nur Kaptan, "Cumhuriyet Dönemi ve Öncesi Batılılaşma Hareketlerinin Türk Müziğine Etkileri", *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, S. 58, 2019, s. 814. Musiki Muallim Mektebi'nde derslerde kullanılacak olan müzik aletleri Almanya'dan alınmıştır. Ayrıca okulda eğitim vermek amacıyla Alman uzmanlar okula davet edilmiştir. Bkz. *BCA*, 30-18-1-1/5-46-13, 16 Eylül 1929, s. 1.

36 İlhan K. Mimaroğlu, *Musiki Tarihi*, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1970, s. 250. 1924-1928 yılları arasında Ekrem Zeki Ünlü, Ulvi Cemal Erkin, Cezmi Rifki Erinc ve Ahmet Adnan Saygun Paris'te, Fuad Koray Budapeşte'de, Necil Kazım Akses ve Hasan Ferit Alnar Viyana'da, Halil Bedii Yönetken ise Prag'da eğitim almıştır. Emin Erdem Kaya, "Cumhuriyet Sonrası Müzik Politikamız ve Batıya Yönelim", s. 118.

konusu gelişmeleri Darü'l Elhan'ın, Maarif Vekâleti'nin 9 Aralık 1926'da aldığı bir kararla Konservatuar'a dönüştürülmesi izlemiştir. Bu tarihten sonra İstanbul Belediye Konservatuarı'ndaki Türk Musikisi Bölümü lağvedilmiş,³⁷ 1927 yılında ise devlet okullarında ve özel okullarda tek sesli müzik eğitimi yasaklanmıştır.³⁸ Ancak halk Doğu/Osmanlı müziğine ilgi göstermeye devam etmiş ve bu durum da müzikte “alaturka-alaf-ranga” tartışmasına neden olmuştur.³⁹ Alaturka müzik taraftarları karardan duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişler, alaf-ranga yanlılarıysa bu kararın Batılılaşma yolunda önemli bir adım olduğunu savunmuşlardır.⁴⁰ Ayas, söz konusu uygulamayla Doğu-İslam müzik geleneğinin terk edildiğini, Osmanlı müziğiyle armonik olarak uyuşmayan Batı müziğini benimseme çabalarının da başarısızlığa uğrayarak Batı müziğine tam entegre olunamadığını iddia etmektedir.⁴¹

Atatürk, yaşanan bu tartışmaları ve alınan kararları yakından takip etmiştir. Hatta çok sesli ulusal Türk müziğiyle ilgili düşüncelerini meclise kadar taşımıştır. O, 1 Kasım 1934 tarihli meclis açılış konuşmasında müzikte yapılacak değişimin devletin yapısına nasıl etki edeceğinden bahsederek müziğe öncelik verilmesini istemiştir.⁴² Bu konuşma, alaturka müziğe radyolarda yayın yasağı getirilmesiyle sonuçlanmıştır. Atatürk'ün sözlerinin Türk müziğinin tamamen yasaklanması gerektiği şeklinde algılanması nedeniyle yasağın getirildiği iddia edilmiş, Atatürk, uygulamaya yönelik yaptığı bir açıklamada konuşmasının yanlış anlaşıldığını şu sözlerle aktarmıştır:

*“Ne yazık ki, benim sözlerimi yanlış anladılar, şu okunan ne güzel bir eser, ben zevkle dinledim, sizler de öyle. Ama bir Avrupalıya bu eseri, böyle okuyup da bir zevk vermeğe imkân varmı? Ben demek istedim ki bizim seve seve dinlediğimiz Türk bestelerini, onlara da dinletmek çaresi bulunsun, onların tekniği, onların ilmi ile onların sazları, onların orkestraları ile çaresi her ne ise. Biz de Türk Musikisini milletlerarası bir sanat haline getirelim Türk'ün nağmelerini kaldırıp atalım, sadece garp milletlerinin hazırdan musikisini alıp kendimize mal edelim, yalnız onları dinleyelim demedim, yanlış anladılar sözümü, ortalığı öyle bir velveleye verdiler ki, ben de bir daha lâfını edemez oldum.”*⁴³

37 Nuri Özcan, “Darülelhan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8, İstanbul, 1993, s. 518-520.

38 Turan Sağer-Onur Zuhâl-Engin Gürpınar, “Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Müzikte Modernleşme Hareketleri ve Müzik Politikaları (1923-1952)”, *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 2, S. 1, 2013, s. 82.

39 İrfan Yiğit, “Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi Müzik Yargısı”, *Etnomüzikoloji Dergisi*, S. 2, 2019, s. 239.

40 Seda Bayındır Uluskan, “Alaturka Musikiye Getirilen Yasağın Akabinde Düzenlenen İlk Ulusal Müzik Yarışması (1 Ocak-15 Mayıs 1935)”, *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 71, 2022, s. 47.

41 Onur Güneş Ayas, “Musiki İnkılabı ve Rus Modeli: Karşılaştırmalı Müzik Sosyolojisi Açısından Bir Tartışma”, s. 133.

42 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006, s. 213.

43 İrfan Yiğit-Ubeydullah Sezikli, “Türk Müsikisi ve Yasaklar (1754-1952)”, *Darülfünun İlahiyat*, C. 31, S. 1, 2020, s. 132.

Atatürk’ün bu sözlerinden yasaklama kararının kendi bilgisi dışında olduğu dile getirilebilir. Ancak müzik inkılâbının meşruluk kaynağı olarak Atatürk’ün görüşlerinin önemi yadsınamayacak bir gerçektir. Buradan hareketle yasaklama kararının Atatürk’ün kendi zevkini oluşturan Osmanlı müziği yerine rejim için uygun gördüğü Batılılaşma hedefi doğrultusunda atılmış bir adım olduğu söylenebilir. Toplumun bu uygulamaya içselleştirememesi ve tepkisi Atatürk’ün bu yasaklamadan vazgeçilmesi kararını vermesine neden olduğunu iddia etmek yanlış olmayacaktır.

1936 yılının eylül ayına kadar süren yasaktan Türk halk müziği dışarıda bırakılmıştır.⁴⁴ Türk halk müziğinin yasak dışı bırakılması, oluşturulmak istenen millî Türk müziğinin halk müziği temelli olması isteğinden kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Millî müzik oluşturulması yolunda gerçekleştirilen reform çalışmaları ve uygulamalar dışında, toplumun kültürel olarak Batı temelli Türk müziğini içselleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda *Cumhuriyet* gazetesi tarafından 1930-1931 yıllarında iki adet ses yarışması düzenlenmiştir. Bu çalışmanın amacı, *Cumhuriyet* gazetesi tarafından 1930-1931 yıllarında gerçekleştirilen ses yarışmalarını müzik inkılâbı temelinde incelemektir. Bu kapsamda, “Milletler Şarkısı” filmi için 1930 yılında düzenlenen “Ses Yarışması” ile 1931 yılında düzenlenen “Türkiye Bülbülü Ses Yarışması” irdelenmiş ve bu dönemde yayınlanan haberlerin içerik analizi yapılmıştır. Çalışma kapsamında yarışmayı düzenleyen *Cumhuriyet* gazetesi ile yarışmalara ilgi gösteren *Milliyet*, *Son Posta*, *Vakit*, *Yarın ve Yeni Gün* gazetelerinin Kasım 1930 ile Mart 1931 tarihleri arasındaki sayıları incelenmiş, yarışmaların alaturka-alafranga tartışmalarından ne derece etkilendiği, müzik inkılâbı kapsamında yapılması istenen reformlara ne derece etki ettiği belirlenmeye çalışılmıştır.

“Milletler Şarkısı” Filmi ve 1930 Yılı Ses Yarışması

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde düzenlenen ilk ses yarışması Fransız Film Kumpanyası tarafından çevrilen “Milletler Şarkısı” (La Chanson Des Nations) filminde rol alacak ses sanatçısı seçimi için gerçekleştirilmiştir.⁴⁵ Şöyle ki Fransız Film Kumpanyası, filmde oynayacak bir erkek ile bir kadın ses sanatçısını on beş devletin ses birincilerinin katılacağı bir şarkı yarışmasıyla belirlemeye karar vermiştir. Yarışmaya Türkiye, Almanya, Fransa, Avusturya, İtalya, Macaristan, Lehistan, Belçika, İspanya, İsviçre, Çekoslovakya, Danimarka, Romanya, İsveç, Norveç devletlerinin katılacağı

44 Salih Akkaş, “Osmanlı Devleti Tanzimat Dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti Tek Parti Döneminde Türk Müziği Politikaları”, s. 599-600.

45 Seda Bayındır Uluskan, *Atatürk’ün Sosyal...*, s. 384.

açıklanmıştır. Fransız Film Kumpanyası, Paris’te yapılacak ses yarışmasına Türkiye’den bir kadın ses sanatçısının katılmasını talep etmiştir. Hatta *Cumhuriyet* gazetesiyle anlaşarak Türkiye çapında bir ses yarışması düzenlemesini istemiştir. Bunun üzerine *Cumhuriyet* gazetesi de 20 Kasım 1930 tarihinden itibaren ses yarışması yapılacağını, yarışmada birinci olan kadının Paris ve Niş (Nice)’te Türkiye’yi temsil edeceğini, bu müsabakada birinci olan kadın şarkıcıya 25.000 frank ödül ile sesli filmlerde rol verileceğini duyurmuştur. *Cumhuriyet* gazetesi haberinde, Avrupa’nın birçok devletinin yarışmaya davet edilmediğine dikkat çekmiş ve bunun Türkiye’nin tanıtımı açısından son derece önemli bir faaliyet olduğunu vurgulamıştır.

*“Avrupa’nın, Bulgaristan, Felemenk, Portekiz, Yugoslavya, Rusya, Yunanistan ve Baltık Denizi sahilindeki birçok küçük memleketleri müsabakaya iştirake davet edilmeyerek Türkiye’nin davet edildiği bu müsabaka, Avrupa’ya ve hatta bütün dünyaya kendimizi tanıtmak için büyük bir fırsat ve vesiledir. Niş’te yapılacak müsabakada birinciliği kazanmak mümkün olmasa dahi, bütün dünyanın göreceği ve işiteceği bir filmde, Türkiye namına şarkı söylemek güzel sesli Türk kız ve kadınları için bir vazife, hem de şerefli bir vazifedir.”*⁴⁶

Gazetede yer verilen ifadelerin Atatürk’ün “*Türk müziğinin de tüm dünyada dinlenmesi*” hedefiyle uyumlu olduğu görülmektedir.

21 Kasım 1930 tarihinde yayınlanan programa göre Türkiye Cumhuriyeti tebaasından güzel sesli her kadının yarışmaya katılabileceği, katılımcıların kendi belirledikleri iki-üç şarkıyı seslendirecekleri, yarışmaya katılanlardan altı kadının finale kalacağı ve 30 Kasım 1930 tarihinde yapılacak son değerlendirme sonucunda da altı kişiden birine “Türkiye Kraliçesi” unvanı verileceği açıklanmıştır. Haberde ayrıca birinci seçilen yarışmacının 8 Aralık 1930 tarihinde Niş’te yapılacak yarışmaya katılacağı, Niş’te kraliçe ile seçilecek altı yarışmacının üç sene içinde Nice ve Apollon Film şirketlerinin *sesli filmlerinde* görev almaya hak kazanacakları ve yarışmacı her devlet namına birer hakeemin yarışmaya katılacağı da duyurulmuştur.⁴⁷ Yarışmaya yönelik bilgilendirme yapıldıktan sonra yarışmacıların Batı müziği mi yoksa Doğu/Osmanlı müziği mi seslendireceğine yönelik bir kafa karışıklığı yaşanmıştır. Fakat 22 Kasım günü yapılan bir açıklamayla Paris’teki yarışmanın Batı müziğiyle yapılacak olması nedeniyle Türkiye’deki yarışmanın da Batı müziği alanında olmasına karar verildiği açıklanmıştır.⁴⁸ Hatta yarışmada söylenecek üç şarkıdan birinin Klasik Batı Müziği olacağı

46 “Türkiye’nin En Güzel Sesli Kadını Aranıyor”, *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1930, s. 1, 3.

47 “Türkiye Ses Kraliçesi”, *Cumhuriyet*, 21 Kasım 1930, s. 4.

48 “Ses Kraliçesi”, *Cumhuriyet*, 22 Kasım 1930, s. 1.

duyurulmuştur.⁴⁹ Bu tartışmanın temelinde alaturka-alafranga tartışması ve müzik konusunda alınan resmi kararların etkisi olduğuna şüphe yoktur.

Yarışmaya müracaat edeceklerin Foto Süreyya veya Foto Femina'dan fotoğraf çekirtmesi istenmiş ve müracaatların bizzat veya telefon vasıtasıyla yapılacağı açıklanmıştır.⁵⁰ Duyurunun yapılmasından sonra yarışmaya başvuran müsabıkların resimleri *Cumhuriyet* gazetesi tarafından yayınlanmış, bazı müsabıklar isimlerinin ve yüzlerinin yarışmadan önce açıklanmamasını istemişlerdir. İlk müracaatı alafranga eğitimi almış; ancak Darü'ttâlîm-i Müsîkî'de alaturka şarkı söyleyen Humeyra Mahmut Hanım'ın⁵¹ yaptığı yarışmaya 38 kadın yarışmacı başvurmuştur. Yarışmaya katılanların isimleri şöyledir: Humeyra Mahmut Hanım, Leman Ekrem Hanım, Sabiha Hüsnü Hanım, Envare Hanım, Meziyet Ali Hanım, H. Ş. Hanım, Meliha Hanım, N.C. Hanım, Mel A. Hanım, Suzan Hanım, S. N. Hanım, Ayşe Lütü Hanım, Müzeyyen Sermet Hanım, Z. Hanım, Mel Arşalos Pamukçıyan Hanım, Mel Mini Çayırıyan Hanım, Mel L. B. Hanım, J.S.N. Hanım, Mel Siranuş Hanım, Bedriye Hanım, Leman Hanım, K. Mahmut Hanım, Mel M. L. Karakaş Hanım, Jale Hanım, Mel Mosketta Adam Hanım, Murşide Hanım, R. O. Hanım, M. D. Hanım, Mel A. Hanım, Perihan Hanım, Emine Mehmet Hanım, Mefharet Sırrı Hanım, H. N. Hanım, L. R. Hanım, Nuriye Hanım, Mel D. X. Hanım, Mel Ojeni Hanım, Mel Küti Murci Hanım.⁵²

Müracaatların tamamlanmasından sonra 26 Kasım 1930 tarihinde hakem heyeti açıklanmıştır. Müzik alanında dönemin önemli isimlerinden oluşan heyet şu kişilerden oluşmaktadır: Konservatuvar Müdürü Yusuf Ziya Bey, Konservatuvar muallimlerinden Cemal Reşit Bey, Seyfettin Asaf Bey, Sezai Asaf Bey, Matmazel Rozental, M. Taleriko, Mesut Cemil Bey, İzzet Nezih Bey, Musa Süreyya Bey, Radyo Müdürü Hayrettin Bey, Madam Hege, Mösyö İskarçelli, Madam Voskova, M. Avoliv, Peyami Safa, Doktor Süleyman Ethem Bey, Ekrem Bey, Muhittin Sadık Bey, Vamık Bey, Togo Bey, Sergioviç Bey M. Bravn.⁵³

Yarışmanın ilk elemesi 28 Kasım 1930 tarihinde, Beyoğlu'nda Ünyon Fransız salonunda gerçekleştirilmiştir.⁵⁴ Hakem heyeti müsabakanın ne şekilde icra edileceği ve de-

49 "Türkiye Ses Kraliçesi", *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1930, s. 4. 24 Kasım günü yapılan bir duyuruyla yarışmacıların kendilerine piyanoda eşlik edecek bir partner bulmaları gerektiği söylenmiştir.

50 "Türkiye Ses Kraliçesi", *Cumhuriyet*, 24 Kasım 1930, s. 4.

51 "Türkiye'nin En Güzel Sesli Kadını Kimdir?", *Cumhuriyet*, 21 Kasım 1930, s. 1.

52 "Türkiye Ses Kraliçesi", *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1930, s. 1, 4.

53 "Türkiye Ses Kraliçesi", *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1930, s. 4.

54 "Güzel Ses Müsabakası", *Vakit*, 30 Kasım 1930, s. 3.

ğerlendirmenin nasıl yapılacağını açıkladıktan sonra yarışma başlamıştır. Yarışmacı sayısının çok olması nedeniyle üç şarkı yerine her yarışmacıdan birer Klasik Batı Müziği şarkısı söylenmesi istenmiştir. Yarışmacıların çoğu konservatuar öğrencisi olmakla birlikte şarkıları İtalyanca, Almanca, Fransızca, İngilizce ve Türkçe olarak okumuşlardır. Batı müziği ses taksimatına nazaran soprano, mezzo soprano olan kadınlar, Batı klasik parçaları seslendirmişlerdir.⁵⁵ Final müsabakası 30 Kasım 1930 tarihinde Glorya sinemasında gerçekleştirilmiştir. Yerli ve yabancı basın mensupları ile ses yarışmasını izlemek isteyen yüzlerce kişi sinemaya akın etmiştir. Hakem heyetinin değerlendirmelerinden sonra yarışmanın sunucusu Peyami Safa, 20 hakemin 16'sının oyunu olan Hudadat Şakir Hanım'ın 1930-1931 Türkiye Ses Kraliçesi olduğunu ilan etmiştir.⁵⁶

Sonucun açıklanmasından sonra Hudadat Şakir Hanım bir kez daha sahne alarak Tosca'nın duası ile bir eleji seslendirmiştir. Duygularını da “*Altı yedi seneden beri fastalalarla ses dersini veriyorum. Bir müddet Konservatuvarda ders aldım. Bilahare şimdiki hocam Taleriko'dan ders almaya başladım. Taleriko üç senedir bana ders veriyor. Bunun için muvaffakiyetimin büyük bir şeref hissesi de ona aittir.*”⁵⁷ sözleriyle ifade etmiştir.

Cumhuriyet gazetesi Hudadat Şakir Hanımı okuyucularına şu sözlerle tanıtmıştır:

“*Gülhane seririyatı muallimlerinden doktor kaymakam Şemsettin Beyin kızıdır. Zevci, Şakir Rifat Bey, İş Bankasının İstanbul şubesinde emtia şefidir. 24 yaşında olan Hudadat Şakir Hanımın kendi gibi büyük bir musiki istidadı gösteren küçücük bir oğlu vardır. Hudadat Hanım, Haydarpaşa'daki Alman ve Gedikpaşa'daki Amerikan mekteplerini ikmal etmiş, Almanca, İngilizce ve Fransızca'yı pek iyi bilen güzide ve münevver bir hanımdır. Ses derslerini evvela konservatuvara devam ederek Nimet Vahit Hanımdan, sonra da Talariko'dan almıştır. Muhittin Sadik Bey de nazariyat ve solfej muallimidir. Şimdi Konservatuvara devam etmiyor, Taleriko'dan hususi ders almaktadır.*”⁵⁸

Bardakçı, Hudadat Şakir Hanım'ın *Cumhuriyet* gazetesinin “Hem Nalına Hem Mihına” köşesi yazarı Enver Paşa'nın dünürü Abidin Daver'in baldızının kızı olmasına dikkat çekmektedir.⁵⁹

55 *Cumhuriyet* gazetesi yarışmaya katılan müsabıklardan bazılarının seslerinin hem güzel hem de Batı musikisine uygun olduğunu bazılarının ise Batı musikisini yeni seslendirdiklerinden tam oturmamış olduğunu aktarmaktadır. “Tatlı ve Güzel Sesli Hanımlar Arasında İlk Seçme Müsabakası”, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1930, s. 1, 2.

56 “Güzel Ses”, *Vakit*, 1 Aralık 1930, s. 1; “Ses Kraliçesi Seçildi”, *Son Posta*, 2 Aralık 1930, s. 2.

57 “Hudadat Şakir Hanım 16 Reyle Kraliçe Seçildi”, *Cumhuriyet*, 1 Aralık 1930, s. 2.

58 “Hudadat Şakir Hanım 16 Reyle Kraliçe Seçildi”, *Cumhuriyet*, 1 Aralık 1930, s. 1, 2.

59 Murat Bardakçı, *Safiye*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018, s. 78.

Ses yarışmasından sonra *Cumhuriyet* gazetesinde yarışma hakkında makalelere yer verilmiştir. "Ses Müsabakasına Dair" başlıklı bir köşe yazısında, müsabıkların henüz Batı müziğinin gerektirdiği sesin teknik olgunluğuna ulaşmadığı söylenerek yarışmacılar eleştirilmiştir. Bu durumun suçlusunun yarışmacılarda değil, Türk kültürünün mesuliyetini üstlenmiş olanlarda olduğu iddia edilmiştir. Ancak yarışmanın konservatuvara binlerce müracaata sebep olduğu aktarılarak Türk musikisine yararı olduğu da belirtilmiştir.⁶⁰ Buradaki eleştirinin temelinde toplumun kültürel olarak Batı merkezli bir müzik inkılâbını içselleştiremediğine yöneliktir. Sorumlu karar vericiler olarak gösterilmiş ancak eleştiri konusu müzik inkılâbının Batı merkezli olması değil bu alandaki gerekli önlemlerin alınmaması gösterilmiştir.

Gazetenin baş muharriri Yunus Nadi de baş makalesinde ses yarışmasına değinmiş, yarışmaya bu kadar kadının katılacağını tahmin etmediğini söylemiştir. Özellikle Batı müziği yarışmasına 38 kişinin katılımının Cumhuriyet rejiminin bu alanda da başarısını gösterdiğini iddia etmiştir.⁶¹ 2 Aralık 1930 tarihinde yazılan başka bir makalede ise yarışma sayesinde Batı müziğine karşı ilginin arttığı belirtilmektedir.⁶² *Milliyet* gazetesinde Burhan Felek, "Felek" köşesinde Peyami Safa'yı aynı şehirde olmasına rağmen uzun süredir görmediğini belirterek kraliçe hakemliği gibi "şahane meşgale" ile uğraşması nedeniyle kendisini göremediğini yazmış ve üstü kapalı bir şekilde ses yarışmasını eleştirmiştir.⁶³ *Milliyet* gazetesinin eleştirisi dışında diğer makalelerdeki ortak düşünce, ses yarışmasının Batı müziğine ilgiyi arttırdığı ve katılımcı sayısının çok olmasının cumhuriyet rejiminin müzik inkılâbı konusunda başarılı olduğu yönündedir.

2 Aralık 1930 tarihinde Paris'e gidecek olan Hudadat Şakir Hanım, Fransız Film Kumpanyası'nın filmde her devletin bir tane de kendi şarkısını seslendirmesi isteği üzerine Cemal Reşit Bey'in hazırladığı "Bugün Ayın On Dördü" isimli bir Türk halk şarkısını çalışmıştır.⁶⁴ Hudadat Şakir Hanım'ın Paris'teki yarışmada bu şarkıyı seslendirmesi, Niş'teki müsabakada ise Batı klasik müziği okuması kararlaştırılmıştır.⁶⁵ Yarışmada bir halk müziği parçasının seslendirilmesinin planlanması ve "Bugün Ayın On Dördü" şarkısının Batı müziğiyle armonize edilmesi Atatürk ve Ziya Gökalp'in belirttiği "millî musiki" ideolojisinin bir yansımasıdır.

60 "Ses Müsabakasına Dair", *Cumhuriyet*, 1 Aralık 1930, s. 3.

61 Yunus Nadi, "Güzel Ses Müsabakamız", *Cumhuriyet*, 1 Aralık 1930, s. 3.

62 "Marifet İltifata Tabidir", *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1930, s. 2.

63 Burhan Felek, "Felek", *Milliyet*, 3 Aralık 1930, s. 4.

64 "Ses Kraliçemiz Bugün Paris'e Hareket Ediyor", *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1930, s. 1, 2.

65 "Ses Kraliçesi Hararetili Tezahüratlar Arasında dün Paris'e Gitti", *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1930, s. 2.

Hudadat Şakir Hanım 2 Aralık 1930 tarihinde Simplon Ekspresi'yle Paris'e hareket etmiştir.⁶⁶ Yola çıkmadan önce verdiği röportajda da Türk kadınına Avrupa'da temsil etmesine vesile olan *Cumhuriyet* gazetesine teşekkürlerini iletmiştir.

*“Türk kadınının medeniyet sahasında Avrupalı hemşirelerinden asla geri olmadığına ispata çalışacağım. Üç Avrupa lisansı bildiğim için görüşeceğim zevata kendi dilleleriyle hitap edeceğim ve garba teveccüh eden genç Türkiye'nin musikisinde de Garp tekniğine istinat ederek yeni bir inkılâp yapmaya çalıştığımı anlatacağım. Beynelmilel müsabakada, birinciliği kazanacağımı ümit edecek kadar hayalperest değilim. Bu müsabakaya garp musikişi üzerinden yapılacaktır. Bu musiki, ise o milletlerin musikisidir. Asırlardan beri o musiki ile çalışmış ve nice dâhiler yetiştirmiş memleketlerin en güzel sesli kadınlarıyla elbette boy ölçüşmem. Ben mütevaziyim ve gayem o milletlerin mümessilleri arasında, bütün dünyaya Türk kadınının sesini duyurmaktır. Bu şerefe nail olan ilk Türk kadın olduğum için de büyük bir sevinç duyarak gidiyorum.”*⁶⁷

Hudadat Şakir Hanım'ın, şarkı yarışmasında Türk müziğinin Batı tekniğiyle düzenlenerek bir inkılâp yapıldığını söylemesi önemlidir. Buradan hareketle rejimin şarkı yarışmasına yönelik resmi bir tasarrufu olmasa da hedeflenen inkılâba katkı vereceği düşünülmektedir.

Hudadat Şakir Hanım, 6 Aralık 1930 tarihinde Paris'e varmış⁶⁸ ve o gün radyodan “Bugün Ayın On Dördü” şarkısını seslendirmiştir.⁶⁹ 8 Aralık 1930 tarihinde ise tüm yarışmacılar ve hakem heyetiyle Paris'ten Niş'e hareket etmiştir.⁷⁰ “Milletler Şarkısı” filmi için yapılacak yarışmanın ön elemesi aynı gün icra edilmiştir.⁷¹ Hudadat Şakir Hanım, Ak Deniz Palas Otel'de gerçekleştirilen ön elemeden sonra verdiği röportajda Fransız gazetecilerle Fransızca, Alman gazetecilerle Almanca, Amerikalı gazetecilerle İngilizce konuşmuştur.⁷²

Fransız *L'Eclair* ur de Nice et de Sud-est gazetesi Hudadat Şakir Hanım'ın halk huzurunda şarkı söyleyen “ilk Türk/Müslüman kadın” olduğunu yazmış ve “Hudadat

66 “Hüdadat H. Dün Paris'e Hareket Etti”, *Vakit*, 3 Aralık 1930, s. 2; “Ses Kraliçesi”, *Son Posta*, 4 Aralık 1930, s. 2.

67 “Ses Kraliçesi Hararetili Tezahüratlar Arasında dün Paris'e Gitti”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1930, s. 2.

68 “Ses Kraliçemiz Dün Paris Vasıl Oldu”, *Cumhuriyet*, 7 Aralık 1930, s. 1. Burada diğer ses yarışmacıları gibi Klariç otele yerleştirilen Hudadat Şakir Hanım, aynı akşam Paris radyosunda ses kraliçeleri tarafından verilen konserde şarkı söylemiştir. “Hudadat Şakir Hanım Paris Radyosu Konserinde”, *Cumhuriyet*, 10 Aralık 1930, s. 1.

69 Murat Bardakçı, *Safiye...* s. 78.

70 “Ses Kraliçesi”, *Son Posta*, 8 Aralık 1930, s. 3.

71 “Güzel Ses”, *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1930, s. 1.

72 Emiroğlu Ziya, “Ses Kraliçemiz”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1930, s. 1, 3.

Şakir Hanım sarışıdır. Hal ve tavrı tamamen güzel, zarif ve mümtaz bir Parisliye benziyor”⁷³ yorumunda bulunmuştur. Gazete Hudadat Şakir Hanım’a “peygamberin kızı” anlamına gelen “*fille de prophete*” yakıştırmasını yapmıştır.⁷⁴

Yarışmanın finali 18 Aralık günü gerçekleştirilmiş, on beş rakip arasında Hudadat Şakir Hanım dereceye giremeyerek altıncı olmuştur.⁷⁵ Hudadat Şakir Hanım yarışmada, “Bugün Ayın On Dördü” şarkısı ile Schubert’in serenadından bir parçayı Almanca olarak seslendirmiştir.⁷⁶ Filmin rejisörü Glez tarafından Hudadat Şakir Hanım’ın sesi, film ve mikrofon için uygun bulunmuş ve yarışmacılar arasındaki en fonojenik yarışmacı olarak tanımlanmıştır.⁷⁷

Hudadat Şakir Hanım’ın fiziksel özellikleri sadece *L’Eclair ur de Nice et de Sud-est* gazetesi tarafından değil, 12 Ocak 1931 tarihinde Niş’te yaşayan saygın bir Fransız aile tarafından Foto Süreyya’ya gönderilen bir mektupta da görülmektedir. Mektupta Hudadat Şakir Hanım’ın Türk olup olmadığına dair bir soru sorulmuş, Hudadat Şakir Hanım’ın fiziksel özellikleri ve eğitilmiş bir kadın oluşunun fazlasıyla dikkat çektiği belirtilmiştir. Mektuptaki şu ifadeler dikkat çekicidir:

“Güzel Ses Kraliçeniz, burada, çok iyi bir tesir bıraktı. Şiddetle ve bihakkın alkışlandı. Hudadat Hanımın sarışın, çok kibar ve mümtaz bir kadındır. Ses Kraliçeniz, hakikaten Türk müdür? Bu soru mazur görmenizi rica ederim. Çünkü Kraliçeniz kendi dilinden başka üç ecnebi lisanını mükemmelden konuşmaktadır. Bu güzel Türk Hanım zarif ve kibar hali tavrı, bilhassa müteaddit Avrupa lisanlarını konuşması itibarıyla pek ziyade nazarı dikkati celp ve temayüz etti. Kraliçeniz, yalnız ses değil aynı zamanda lisan Kraliçesi de idi. Eğer münevver Türk hanımları hep böyle birkaç lisan biliyorlarsa kadınlarımız cidden tebrike layıktır. Bir noktayı daha merak ediyorum. Türk kadınları hep böyle sarışın mıdır? Halbuki biz Fransızlar, Türkleri esmer zannederdik. Bir şimali Avrupa kadını gibi sarışın, bir Parisli gibi zarif ve bir Londralı Mis gibi kibar Ses Kraliçenizi görünce doğrusu şaşırıp kaldım. Böyle güzide kadınlar yetiştiren Türk milletini tebrik ederim. 1931 Güzellik Kraliçenizin de Ses Kraliçeniz gibi ince ve zarif bir genç kız olmasına itina etmenizi bilmem tavsiyeye lüzum var mı?”⁷⁸

73 “Ses Kraliçemiz Niş’te!”, *Cumhuriyet*, 16 Aralık 1930, s. 3.

74 Murat Bardakçı, *Safiye...* s. 79.

75 “Ses Kraliçemizin Muvaffakiyeti”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1930, s. 1, 4.

76 “Türkiye Ses Kraliçesi İki Parça Teganni Etti”, *Cumhuriyet*, 21 Aralık 1930, s. 1, 2.

77 “Hudadat Hanımın Kazandığı Şeref”, *Cumhuriyet*, 22 Aralık 1930, s. 1, 2.

78 “Ses Kraliçemiz”, *Cumhuriyet*, 12 Ocak 1931, s. 1.

Batılı bakış açısını yansıtan bu antropolojik değerlendirmeler önemlidir. Çünkü Türk Tarih Tezinde de antropolojik olarak Türk insanının brakisefal olduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple Paris’e Hudadat Şakir Hanım’ın gönderilme nedenleri arasında ideolojik faktörlerin de olabileceği düşünülebilir. Kaldı ki mektupta 1931 yılında seçilecek ses kraliçesinin de aynı fiziksel özelliklere sahip olması öğütlenmiştir. Bu öneride, Avrupalılara göre medeniyetin sadece fiziksel olarak kendilerine benzeyen ırklarda karşılık bulabileceği düşüncesinin yattığı söylenebilir.

Bununla birlikte Hudadat Şakir Hanım tarafından belli aralıklarla *Cumhuriyet* gazetesine gönderilen mektuplarda, yarışma esnasında temas ettiği yabancı kişilerin kendisini görünce şaşkınlıklarını, kafalarındaki Türk imajının kendisi gibi üç lisan bilen bireyler olmadığını aktarmıştır. Örneğin 17 Aralık 1930 tarihli mektupta Hudadat Şakir Hanım, Paris’te iken meşhur Kontes do Noay’ın riyasetinde Ambassator Oteli’nde büyük bir ziyafet verildiğini, Kontes do Noay’ın Yunan ses kraliçesi olan matmazelle pek çok meşgul olduktan sonra kendisiyle de görüştüğünü, matmazelin pek nazik olmasına rağmen alay eder gibi kendisine Fransızca, “*Türkçeden başka lisan konuşur musunuz?*” diyerek mahcup etmek istediğini ve karşılığında şu cevabı verdiğini aktarmaktadır:

*“Eğer kendi ana dilinden başka lisan bilmek bir meziyet ise Fransızca, İngilizce, Almanca konuşurum efendim. Bir Türk kadının kendi dilinden başka üç Avrupa lisanı bileceğini hiç beklemiyordu ki cevabım, Madam La Kontesi biraz şaşırttı. Sözü değiştirerek annesinin İstanbullu olduğunu, binaenaleyh vatanlaş olduğumuzu söyledi. Ben de hemen taşı gediğine koydum: ‘Aziz vatanlaş, ne yazık ki Türkçe bilmiyorsunuz’ dedim.”*⁷⁹

Hudadat Şakir Hanım’ın bu sözlerle Türkiye’de 1928 yılında başlayan “Vatandaş Türkçe Konuş”⁸⁰ kampanyasına atıfta bulunduğu söylenebilir.

Mektupta yarışmadaki temaslarını aktaran Hudadat Şakir Hanım, Türk müzik in-kılâbının ana hedeflerinden biri olan Türk Halk müziği ile Batı tekniğinin armonize edilmesinin somut örneğini oluşturan “Bugün Ayın On Dördü” şarkısına yönelik tepkilerin olumlu olduğundan bahsetmiştir.⁸¹

79 “Ses Kraliçesinin Mektubu”, *Cumhuriyet*, 17 Aralık 1930, s. 3.

80 13 Ocak 1928’de Darülfünun Hukuk Fakültesi talebeleri tarafından azınlıkları Türkçe konuşturmaya teşvik için açılan kampanyadır. Kongreye katılan herkes bu fikri benimsemiş ve “Vatandaş Türkçe konuş” sloganıyla uygulamaya geçilmiştir. Bkz. Avram Galanti, *Vatandaş Türkçe Konuş!*, çev. Ömer Türkoğlu, Kebikeç Yayınları, Ankara, 2000, s. VII.

81 “Ses Kraliçesinin Mektubu”, *Cumhuriyet*, 17 Aralık 1930, s. 3.

Hudadat Şakir Hanım, 22 Aralık 1930 günü İstanbul'a dönmüştür.⁸² *Cumhuriyet* gazetesine verdiği röportajda, yarışma esnasında yaşanan bir bayrak krizinden bahsetmiştir. Yarışmaya katılan ülke bayrakları arasında Türk bayrağının olmadığını fark ettiğini, eğer Türk bayrağı asılmazsa sahneye çıkmayacağını söylediğini, Türk bayrağının konsolosluktan temin edildiğini ve tüm katılımcıların bu hareketini takdir ettiğini söylemiştir. Konu hakkındaki duygularını da "*Şanlı ve güzel bayrağımız, benim icbarımla bu muhteşem gazinoya, en yüksek mevki ihtirama çekildiği zaman, ruhumda bir kaleye bayrak dikmiş bir askerin sevinci ve iftiharı vardı*" sözleriyle dile getirmiştir.⁸³

Hudadat Şakir Hanım'ın İstanbul'a dönüşünden sonra *Milliyet* gazetesinde Falih Rıfkı Bey, kaleme aldığı "Kraliçelik" isimli baş makalesinde Fransız Film Kumpanyası'nın bir ay kadar önce şarkı yarışmasını kendi gazetelerine teklif ettiğini; ancak filmin reklamını yapmak istemediklerinden bu teklifi geri çevirdiklerini, ayrıca yarışmaya *Cumhuriyet* gazetesi tarafından milli bir nitelik kazandırılmasının istismar niteliği taşıdığını ve asıl amacın ticari gayeler olduğunu iddia etmiştir.⁸⁴

Cumhuriyet gazetesi 25 Ocak 1931 tarihli "Hem Nalına Hem Mıhına" köşesinde bu iddiaya cevap vermiştir. Köşe yazısında *Cumhuriyet* gazetesinin asıl amacının "Milletler Şarkısı" filminin reklamından ziyade, ülkenin tanıtımını yapmak olacağından hareketle teklifin kabul edildiğini açıklamıştır. Ayrıca Hudadat Şakir Hanım'ın milyonlarca liraya mal olacak bir propagandayı parasız yerine getirdiğini yazmıştır.⁸⁵ Bu tartışma iki gazete arasındaki rekabet ve ticari kaygılar ekseninde değerlendirilebileceği gibi Falih Rıfkı, Abidin Daver ve Türkiye'deki yarışmada sunuculuk yapan Peyami Safa gibi yazarlar arasındaki müzik inkılabı hakkındaki görüşleri neden olmuş olabilir. Bu savı destekler nitelikteki bir gelişme, 1932 yılında Peyami Safa tarafından "Musikimiz Hangi Yola Girmeli?" konulu anket hakkındaki yazı dizisinde, Falih Rıfkı'yla müzik devriminin niteliğine yönelik tartışmaları ve birbirlerini alaturkacı olarak itham etmeleri gösterilebilir.⁸⁶

"Milletler Şarkısı" filminin galası, 11 Nisan 1931 tarihinde yapılmıştır. Cemal Reşid, filmde seslendirilen "Bugün Ayın On Dördü" isimli şarkının kendi armonize ettiği şekilde seslendirilmediğini belirterek kızgınlığını dile getirmiştir. Hudadat Şakir

82 "Ses Kraliçesi Hudadat Hanım Paris'ten Avdet Etti", *Cumhuriyet*, 23 Aralık 1930, s. 1, 2; "Hudadat Şakir Hanım", *Son Posta*, 24 Aralık 1930, s. 2.

83 "Bir Parisli Gibi", *Cumhuriyet*, 25 Aralık 1930, s. 1, 4.

84 Falih Rıfkı, "Kraliçelik", *Milliyet*, 24 Ocak 1931, s. 1.

85 "Hem Nalına Hem Mıhına", *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1931, s. 3.

86 Peyami Safa ve Falih Rıfkı arasında geçen tartışmalar için bkz. Peyami Safa, "Musikimiz Hangi Yola Girmeli", *Cumhuriyet*, 25 Aralık 1932.

Hanım birkaç gün sonra yaptığı açıklamayla Türkiye’de çalıştığı parçanın Paris’te çalınmadığını, bu sebeple konsolosluğun yardımıyla uzun yıllar İstanbul’da Türk musikilerini armonize eden Piyanist Henri Furlani’den yardım alarak yeni bir armonizasyon yaptıklarını söylemiştir.⁸⁷

“Milletler Şarkısı” filmi için gerçekleştirilen yarışmada sadece Batı müziği değerlendirilmeye alınmıştır. Buna rağmen yarışmaya yaklaşık kırk kişilik müracaatın olması, *Cumhuriyet* gazetesini yeni bir yarışma düzenleme konusunda cesaretlendirmiştir. Batı müziğine gösterilen ilgiden etkilenen gazete alaturka müzik için yapılacak bir yarışmaya halkın daha fazla ilgi göstereceğini düşünmüştür. *Cumhuriyet* gazetesinin böyle bir karar almasında müzik ekseninde yaşanan alaturka-alafranga tartışmalarının etkisinin de olduğu göz ardı edilmemelidir. Gazetenin bir anlamda alaturka müziği savunanların tepkisini azaltmaya gittiği söylenebilir.

“Türkiye Bülbülü” Ses Yarışması

Cumhuriyet gazetesi, 12 Aralık 1930 tarihinde yaptığı bir duyuruyla “Türkiye Bülbülü” adı altında yeni yarışma düzenlemeye karar verildiğini açıklamıştır.⁸⁸ Gazete Türk/Osmanlı müziği üzerinden yapılacak bir yarışmanın çok faydalı olacağını ve müracaat sayısını artacağını düşünmüştür. “*Kim bilir, bu müsabıklar arasından nasıl yıldızlar, daha doğrusu bülbüller doğacaktır?*”⁸⁹

Yarışmanın amaçlarından bir diğeri de ilk yarışmaya Türk/Osmanlı müziğiyle hazırlanan kadınların yarışma dışı kalmaları olarak açıklanmış ve yeni yarışmacıların Türkiye müzik kültürüyle yetişenlerden olması istenmiştir. Yarışmada birincilik dışında ikincilik ve üçüncülüğün olacağı, birinciye 150 lira, ikinciye 175 liralık bir dolaplı Kolombiya gramofonu, üçüncüye ise portatif Kolombiya gramofonu hediye edileceği belirtilmiştir. Ancak bu hediyelerden daha büyük ve onurlu mükâfatın “Türkiye Bülbülü” unvanına ve plak doldurma hakkına sahip olmak olduğu vurgulanmıştır.⁹⁰ Bu açıklamalardan bir gün sonra “Burla Biraderler” isimli şirket, birinci olana 200 lira değerinde bir radyonun da kendileri tarafından hediye edileceğini duyurmuştur.⁹¹

14 Aralık 1930 tarihinde müracaatları başlayan yarışmanın katılım şartları gazetede şu şekilde açıklanmıştır: “*Türkiye tebaasından olmak, sesi güzel ve az çok musikiye*

87 Murat Bardakçı, *Safiye...* s. 79.

88 Seda Bayındır Uluskan, *Atatürk’ün Sosyal...*, s. 385.

89 “Türkiye Bülbülü”, *Cumhuriyet*, 12 Aralık 1930, s. 1, 2.

90 “Türkiye Bülbülü”, *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1930, s. 1.

91 Murat Bardakçı, *Safiye...* s. 80.

vakıf olmak, amatör veya profesyonel evli veya evlenmemiş her hanım müsabakaya girebilir, her müsabık kendi intihap edeceği herhangi iki eseri okuyacaktır."⁹² Yarışmaya Ermeni, Musevi ve Rum kadınların katılıp katılmayacağıyla ilgili kısa süreli bir tereddüt yaşanmışsa da *Cumhuriyet* gazetesinin Türkiye Cumhuriyeti tebaasından her kadının yarışmaya katılabileceğini vurgulaması, tüm tereddütleri sona erdirmiştir.⁹³

Yarışmanın hakem heyetinde şu isimler yer almıştır: Şark Musiki Cemiyeti Reisi Ali Rifat Bey'in başkanlığında, Konservatuvar Müdürü Yusuf Ziya Bey, Konservatuvar'dan Reşat, Kemal Niyazi, tamburi Dürü, Sedat, Hafız Kemal beylerle musiki üstatlarından Rauf Yekta Bey, Zekaizade Ahmet Efendi, Abdülbaki, Hüseyin Sadettin, Hakkı Süha, muallim Kazım, Abdülkadir, Hamit Hüsnü, Mesut Cemil, tamburi Refik, Ruşen, Lemi, udi Fahri, santuri Ziya, Kaptanzade Ali Rıza Beyler, Madam Fahri, Peyami Safa, Vamık beyler ve Leon Hancıyan, Kirkor Çulhayan, İshak Elgazi efendiler, musiki ustası Raif ve kemani Nuri Bey.⁹⁴

"Türkiye Bülbülü" yarışması, güzellik yarışmalarıyla çakıştığından 7 Ocak yerine ilk önce 23 Ocak gününe, daha sonra ise 6 Şubat'a ertelenmiştir.⁹⁵ İlk seçme 6 Şubat 1931 tarihinde Glorya Sineması'nda büyük bir kalabalık huzurunda gerçekleştirilmiştir.⁹⁶ Ses yarışmasına 6 Şubat gününe kadar 51, yarışma günü de üç olmak üzere toplam 54 kadın yarışmacı başvurmuştur.⁹⁷ Kalabalık önünde şarkı söylemekten utanabilecek müsabıkların sahneye kurulacak bir paravanın arkasından şarkı söylemesi teklifi kabul görmemiş ve başvuran müsabıkların bazıları yarışma salonuna gelse bile şarkı söylemek

92 "Türkiye Bülbülü", *Cumhuriyet*, 14 Aralık 1930, s. 1, 4.

93 "Türkiye Bülbülü Olmak Türk Kızları İçin Büyük Bir Şerefdir", *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1930, s. 3. Yarışma iki kez ertelenmiş ve 6 Şubat 1931 tarihinde Glorya Sinemasında yapılması kararlaştırılmıştır. "Türkiye Bülbülü", *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1931, s. 1, 2.

94 "Türkiye Bülbülü Müsabakası İçin Kayıt Muamelesi Başladı", *Cumhuriyet*, 16 Aralık 1930, s. 3.

95 Murat Bardakçı, *Safiye...* s. 80.

96 "Türkiye Bülbülü Kim Olacak?", *Yeni Gün*, 7 Şubat 1931, s. 3.

97 Yarışmaya katılanlar: Müşerref Hanım, M. H. Hanım, Nadide Hanım, F. Hanım, Saadet Hanım, Hayganuş Hanım, S. N. Hanım, F. M. Ziya Hanım, Muazzez Hanım, Emine Hanım, Mahmure/Muammer Hanım, Nemika Hanım, Nezahet Sait Hanım, Nevzat Hanım, Nedime Hanım, Hikmet Rıza Hanım, F. T. Hanım, Şeyda Hanım, A. Hanım, Fa. Hanım, Selma Hanım, Nevber Hanım, Nezihe Hanım, İsmet Hanım, Naciye Hanım, Nezahet Hanım, S. N. Hanım, Mel Klara, Hanım, H. Hanım, Serap Hanım, Safiye Hanım, Semiha Hanım, Mahmure Hanım, Seyhan Hanım, Hatice Hanım, Nebahat Hanım, Melahat Hanım, Bahriye Hanım, S. L. Hanım, Fikret Hanım, Müjgan Hanım, Handan Hanım, Hayriye Abdî Hanım, Süheyla Hanım, Hikmet Hanım, Müzeyyen Hikmet Hanım, Zinnur Hanım, Z. S. Hanım, Leyla Hanım, Melahat Hanım, F. Hanım, Saadet Hanım, Şükriye Hanım, Safinaz Hanım, Suzan Hanım, S. Hanım (63 yarışmacı) Muhsine Hanım, Nefise Hanım, Saadet Hanım, Leman Hanım, Ağavni Hanım, Meşkure Hanım, Bedia Hanım, Saadet Münir Hanım, N. T. Hanım beş kişi de yarışma günü dâhil olmuştur. Yarışmacıların çoğu sazsız teganni ederken kemane ve udla şarkı seslendiren de olmuştur. Yarışmayı izlemeye gelenlere de bilet satılacağı açıklanmış, Balkon 40, parter 75 ve 55, birinci balkon ve numaralı fotöyler 75, localar 350 kuruşa satışa çıkarılmıştır. "Güzel Ses", *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1931, s. 6. Bardakçı bu sayıyı 59 olarak vermektedir. Murat Bardakçı, *Safiye...* s. 81.

istememiştir. Sadece 37 yarışmacının şarkı söylediği yarışmada ilk gün süre sıkıntısı nedeniyle 18 müsabık sahne almış⁹⁸, diğer yarışmacıların dinlenmesi ertesi güne bırakılmıştır.⁹⁹ Müsabıkların bazıları sazsız okurken bazılarıysa keman ve ut eşlik etmiş, hiçbir müsabık Batı musikisinin sembolü olan piyanoyu tercih etmemiştir. Müsabıkların saz tercihlerini eleştiren *Yarın* gazetesi müsabıkların dinleyiciler üzerinde nahoş tesirler bıraktığını hatta bir yarışmacının ut eşliğinde seslendirdiği şarkısıyla “*kafesantan okuyucusu*” gibi görüldüğünü aktarmıştır.¹⁰⁰ Rejimin arzuladığı Batı müziğinin sembolü olan piyanonun hiçbir müsabık tarafından kullanılmaması toplumun müzik tercihinin anlaşılması açısından önemlidir.

Yarışmanın ilk gününde utandıkları için şarkı söylemeyen ya da müracaat etmeyen hanımların da yarışmaya katılabileceğine yönelik duyurular müracaat sayısını arttırsa da yarışmada şarkı söyleyen müsabık sayısında bir değişikliğe neden olmamıştır.¹⁰¹ 9 Şubat günü yapılan ikinci bölümde sadece 19 müsabık daha dinlenmiş, müsabıklara bu kez piyano ve keman da eşlik etmiştir.¹⁰²

Yapılan ilk değerlendirme neticesinde 9 yarışmacı final müsabakası için seçilmiştir.¹⁰³ Seçmeyi kazanan isimler şunlar olmuştur: Müşerref Hanım, Nedime Hanım, Hikmet Rıza Hanım, Safiye Hanım, Mahmure Hanım, Saadet Hanım, Safinaz Hanım, Nefise Hanım, Hatice Hanım.¹⁰⁴ Nihai ve son seçimin 13 Şubat 1931 günü Glorya Sineması’nda icra edileceği açıklanmıştır.¹⁰⁵

Cumhuriyet gazetesinin “Hem Nalina Hem Mihına” köşesinde Abidin Daver, yarışmanın birinci ve ikinci kısmını değerlendiren bir makale kaleme almıştır. Yazar makalesinde hakemlerden birinin yanındaki başka bir hakemin kulağına eğilerek yarışmacıların seslerini beğenmediğini söylediğini, diğerinin de ona “*Dişi bülbül bu kadar öter. Türkiye Bülbülü müsabakası erkekler arasında yapılsaydı, dün akşam olduğu gibi bir değil birçok güzel ses dinlerdik.*” şeklinde bir cevap verdiğini anlatmıştır.¹⁰⁶ Peyami Safa da *Son Posta* gazetesinin “Güzel Sanat” köşesinde ses müsabakasıyla ilgili kaleme aldığı makalesinde, halk müziği dışındaki Türk müziğinin artık umumi sahnelerde

98 “Ses Müsabakamız Dün Başladı”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1931, s. 1.

99 “Türkiye Bülbülü”, *Yarın*, 8 Şubat 1931, s. 2.

100 “Bülbül”, *Yarın*, 7 Şubat 1931, s. 1, 2.

101 Murat Bardakçı, *Safiye...*, s. 82.

102 “Ses Kraliçesi”, *Son Postası*, 7 Şubat 1931, s. 2; “Ses Müsabakamız Dün Başladı”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1931, s. 2.

103 “Dün Dokuz Güzel Sesli Hanım Seçildi”, *Yeni Gün*, 10 Şubat 1931, s. 1, 4.

104 “Türkiye Bülbülü”, *Cumhuriyet*, 9 Şubat 1931, s. 1, 4.

105 “Türkiye Bülbülü”, *Cumhuriyet*, 10 Şubat 1931, s. 1; “Türkiye Bülbülü”, *Yarın*, 8 Şubat 1931, s. 3.

106 “Hem Nalina Hem Mihına”, *Cumhuriyet*, 10 Şubat 1931, s. 3.

seslendirilmeye başlandığını ve böylece geniş halk kitlelerine ulaştığını, bu durumun devam etmesi durumunda müzik inkılabının tehlikeli bir hal alacağını iddia etmiştir.¹⁰⁷ Görüldüğü üzere müzik inkılabının başarısında halkın geleneksel Türk/Osmanlı müziğine olan ilgisinin artması sonucunda olumsuz sonuçlar doğuracağı Peyami Safa tarafından açık bir şekilde dile getirilmiştir.

"Türkiye Bülbülü" yarışmasının final müsabakası 13 Şubat 1931 tarihinde Gloriosa Sineması'nda gerçekleştirilmiştir. Halkın büyük ilgi gösterdiği yarışmada, katılımcıların her biri üçer şarkı seslendirmiştir. Ancak hakem heyeti adına Heyet Başkanı Ali Rıfat Bey, "*gül mevsimi olmadığı için bülbülün bulunamadığını*" söylediikten sonra 190 tam puan alan yarışmacı olmadığını açıklamıştır.¹⁰⁸ Alınan puanlara göre sıralama şu şekilde gerçekleşmiştir: Hikmet Rıza Hanım 174 puan, Safiye Hanım 170 puan, Hatice Hanım 169 puan, Nedime Hanım 145 puan, Nefise Hanım 143 puan, Mahmure Hanım 139 puan, Safnaz Hanım 138 puan, Saadet Hanım 134 puan, Müşerref Hanım 123 puan. Hakem heyeti, "Türkiye Bülbülü" olacak yeterliliğe sahip bir yarışmacı olmadığını değerlendirerek birinciliği kimseye vermemiştir.¹⁰⁹ Hakem Heyeti Başkanı Ali Rıfat Bey yarışma sonucunu sahneden; "*Efendim, müsabaka kış mevsimine tesadüf ettiği için aradığımız güzel sesli Bülbülü bulamadık. Onun için Türkiye Bülbülü unvanını ve birinciliği kimseye vermiyoruz. Hikmet Rıza, Safiye ve Hatice Hanımlar ikinci, üçüncü, dördüncü ilan edilmişlerdir*"¹¹⁰ şeklinde açıklamıştır.

Yarışmanın sonucu açıklandıktan sonra kamuoyunda tartışmalar başlamıştır. Örneğin "Hem Nalına Hem Mihına" köşesinde Abidin Daver, hakem heyetinin gül mevsimi olmadığı için Türkiye Bülbülü'ünü seçmeyerek kıskançlık gösterdiğini belirtmiş, yarışmacıların tiz seslere çıkışlarda sorun yaşadığını, bunun sebebinin Doğu müziğinden mi yoksa yarışmacılardan mı kaynaklandığını sorgulamıştır. Yarışmaya altmış dokuz kişi başvurmasına rağmen sadece otuz yedi kişinin müsabakaya katılması ise ayrıca eleştirilmiştir.¹¹¹

23 Şubat 1931 tarihli sayıda Cenap Şehabettin de "Musahabe" köşesinde "İstanbul Bülbülü" konulu bir makale kaleme alarak şarkı yarışmasını değerlendirmiştir. Cenap Şehabettin, yarışmadaki güftelerin, bestelerin ve musikilerin müttefikan ağlar gibi olduğunu söylemiştir. Şarkıların, ruhunu yaşlı gibi hissettirdiğini, tüm "*İstanbul*

107 Peyami Safa, "Güzel San'at", *Son Posta*, 10 Şubat 1931, s. 3.

108 "Ses Müsabakası", *Yeni Gün*, 15 Şubat 1931, s. 1, 4.

109 "Bülbül Yok", *Vakit*, 14 Şubat 1931, s. 3.

110 "Türkiye Bülbülü Müsabakamız", *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1931, s. 1, 2.

111 "Hem Nalına Hem Mihına", *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1931, s. 3.

Bülbüllerini” kulaklarını kapatarak dinlediğini yazmıştır. Şehabettin, musikinın yaşama şevki vermesi gerektiğini bu sebeple bülbül ve kuş sesini ormanda dinlenmesi gerektiğini belirterek yarışmacıların sesini eleştirmiştir. Şehabettin, yeni musikiden bir ahenk beklediğini, tüm halkı uyandırmasını ve hüznün ve melali yalnız bedbaht sağırlara bırakmasını istemiştir. Şehabettin’e göre yarışmada ağlamaklı türküler yerine şen şakrak müzikler tercih edilseydi seçilen Bülbülleri okumak zaman alacaktı demiştir. Ayrıca erkeklerin müsabakaya dâhil edilmemesinin yanlış bir karar olduğunu söylemiştir.¹¹²

Cenap Şehabettin ve diğer makalelerdeki yorumlar dikkate alındığında yarışmacıların şarkıları seslendirmesindeki yanlışlardan çok alaturka müziğinin yapısı eleştiriye uğramıştır. Bu açıdan bakıldığında yarışmaya yönelik tepkinin rejimin alaturka müziğe yaptığı eleştirilerin paralelinde olduğunu söylemek mümkündür. Yarışmada birinci seçilmemiş olmasının arka planında müsabıkların geleneksel Türk/Osmanlı müziği içerikli şarkı söylemesinde aranmalıdır. Örneğin Abidin Daver’in köşesindeki satırları bu görüşü destekler niteliktedir çünkü Daver’e göre geleneksel Türk/Osmanlı müziği Türk kültürü ve toplumuna uygun değildir.

Sonuç

Müzik inkılâbında amaç, kültürel anlamda Türk halk müziğinin gelişimini sağlamakken politik anlamda Batılılaşmaya kurumsal olarak dâhil olmaktır. Bu politikaların temelinde halk müziği temelli Batı müziğiyle armonize edilmiş millî bir Türk müziği yaratma çabası bulunmaktadır. Bu amaçla Batı kurumları örnek alınarak Darü’l Elhan’ın adı Konservatuar olarak değiştirilmiş, Doğu/Osmanlı musikisi bölümü kapatılmış ve bu müzik türü yalnızca radyoda yayınlanmıştır. Bu uygulamalar “alaturka-alafranga” tartışmasını beraberinde getirmiştir. Müzik inkılâbının tercihi konusunda Ziya Gökalp’in görüşleri ekseninde Türkçü bir müzik inkılâbı tercih edilmiştir ancak bu görüş Batı merkezli oryantalist söylemlerle örtüşmektedir.

1930 ve 1931 yıllarında yapılan şarkı yarışmalarında alaturka-alafranga tartışmalarının somut halini görmek mümkündür. 1930 yılında Fransız Film Kumpanyası’nın isteği üzerine düzenlenen “Milletler Şarkısı” filminde rol alacak kişiyi belirleyen ses yarışması Cumhuriyet rejiminin hedeflediği ideolojileri destekleyen *Cumhuriyet* gazetesi tarafından düzenlenmiş, *Son Posta* gazetesi dışında diğer gazetelerin ilgisi az olmuştur. Batı Avrupa’da yapılacak olan bu yarışmaya Türkiye’nin katılması Türkiye’de yapılan reformların Avrupa kamuoyunda tanıtılmasını sağlamıştır. Bu sebepten ötürü, *Cumhuriyet*

112 Cenap Şehabettin, “Müşahabe”, *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1931, s. 3.

gazetesi inkılâplar ve millî Türk müziği hedefine uyumlu olan bu yarışmaya büyük ilgi göstermiştir. Ancak halkın yarışmaya alakası aynı oranda olmamış, katılımcı sayısı da “Türkiye Bülbülü” yarışmasına göre sınırlı kalmıştır. Bu durumun sebepleri arasında Batı müziği seslendirecek ses sanatçısının bulunmaması önemli bir rol oynamıştır.

Bu tartışmalar dışında “Milletler Şarkısı” ses yarışmasını kazanan Hudadat Şakir Hanım’ın fiziksel özellikleri ve üç dil bilmesi Avrupa basınında büyük yankı uyandırmıştır. Yarışmacının sarışın ve renkli gözlü olması ile üç lisan konuşması Türk Tarih Tezi ile bağlantılı olabilir. Bununla birlikte bu özelliklere sahip bir kadın yarışmacının Avrupa’daki ses yarışmasına katılması, Türkiye’nin yeni imajını destekler niteliktedir. “Bugün Ayın On Dördü” şarkısıysa Atatürk’ün müzik inkılâbında yapılmasını istediği Türk ve Batı müziğinin harmanlanması düşüncesinin bir sonucudur. Bu noktada “Milletler Şarkısı” ses yarışmasında Hudadat Şakir Hanım tarafından seslendirilen “Bugün Ayın On Dördü” şarkısının millî Türk müziği yaratma hedefiyle ve müzik inkılâbıyla uyumlu olduğu ortadadır.

“Milletler Şarkısı” ses yarışmasına müracaat eden yarışmacıların Türk müziği seslendirmek istemesi “Türkiye Bülbülü” yarışmasının düzenlenme gerekçesini oluşturmuş, böylece hedeflenen müzik inkılâbının alaturka-alafranga tartışmalarıyla yıpratılması engellenmeye çalışılmıştır. *Cumhuriyet* gazetesi bu yarışmaya diğerine oranla daha az ilgi göstermiştir. Bunda yarışmada sadece alaturka müzik seslendirmiş olmasının payı büyük olsa gerektir.

Şarkı yarışmalarında bile kendisini gösteren alaturka-alafranga tartışmaları otuzlu yılların ilk yıllarında da devam etmiş, hatta bu tartışmalar 1934 yılında radyolarda Türk müziğine yayın yasağı getirilmesine kadar varmıştır. Atatürk sonraki süreçte farklı ortamlarda konuya yönelik sözlerinin yanlış anlaşıldığını ifade etmeye çalışmıştır. Çünkü onun en büyük arzusu, modern müzik tekniğinin benimsenmesini ve ülkede sevilerek dinlenen Türk bestelerinin Avrupa’da da dinlenmesini sağlamak olmuştur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Kaynakları¹¹³

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

2. Süreli Yayınları¹¹⁴

Cumhuriyet

Milliyet

Son Posta

Vakit

Yarın

Yeni Gün

3. Araştırma Eserler

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006.

Akçura, Gökhan: *İstanbul Şarkıları Şehrin Müzikli Tarihinde Kazı Çalışmaları*, Oğlak Yayınları, İstanbul, 2019.

Akkaş, Salih: “Osmanlı Devleti Tanzimat Dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti Tek Parti Döneminde Türk Müziği Politikaları”, *Yeni Türkiye Dergisi*, Türk Mûsikîsi Özel Sayısı, Y. 10, S. 57, 2014, s. 590-603.

Akkol, Mümtaz Levent: “Tanzimat’tan Günümüze Müzikte Modernleşme”, *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, Vol. 4, Nr. 2, 2018, s. 310-318.

Aksoy, Bülent: “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Musiki ve Batılılaşma”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 6, İstanbul, İletişim Yayınları, 1984.

Ayas, Onur Güneş: “Musiki İnkılabı ve Rus Modeli: Karşılaştırmalı Müzik Sosyolojisi Açısından Bir Tartışma”, *Bilig*, S. 77, Bahar 2016, s. 131-155.

Ayas, Güneş: *Musiki İnkılabı'nın Sosyolojisi, Klasik Türk Müziği Geleneğinde Süreklilik ve Değişim*, İthaki Yayınları, İstanbul, 2020.

Balkılıç, Özgür: *Cumhuriyet, Halk ve Müzik*, Tan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2009.

Bardakçı, Murat: *Safiye*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018.

113 Kullanılan belgelerin künyceleri dipnotlarda verilmiştir.

114 Kullanılan süreli yayınların künyceleri dipnotlarda gösterilmiştir.

- Behar, Cem: "Ziya Gökalp ve Türk Musikisi", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 6, İletişim Yayınları, İstanbul, 1984.
- Çuhadar, Hakan: "Atatürk'ün Müzik Devrimi", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 24, S. 2, 2015, s. 19-30.
- Demirel, Fatma Arzu: "Türkiye Antropolojisinin Tarihçesi ve Gelişimi Üzerine", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 4, 2011, s. 128-134.
- Erden, Evin-Öztürk, Adnan-Çelik, Alev: "Müzik Öğretmenlerinin Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Müzik Alanındaki Gelişmelere Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Aydın İli Örneği", *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, C. 3, S. 1, 2014, s. 24-44.
- Ergin, Osman: *Türkiye Maarif Tarihi*, C. 5, Eser Matbaası, İstanbul, 1977.
- Evcin, Erol: "Atatürk'ün Güzel Sanatlara ve Sanatçılara Bakışı", *Atatürk Yolu Dergisi*, C. 12, S. 47, 2011, s. 521-555.
- Galanti, Avram: *Vatandaş Türkçe Konuş!*, çev. Ömer Türkoğlu, Kebikeç Yayınları, Ankara, 2000.
- Gökalp, Ziya: *Türkçülüğün Esasları*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2017.
- Irmak, Sadi: *Atatürk'ten Anılar, O Günlerden Bu Günlere Bir Bakış*, Güven Matbaası, Ankara, 1978.
- İşıктаş, Bilen: "'Müzik İnkılabı'nı Osmanlı-Türk Modernleşmesinin Kültürel ve Siyasi Mirası Olarak Yorumlamak", *Rast Müzikoloji Dergisi*, C. 4, S. 11, 2016, s. 1111-1126.
- Kaya, Emin Erdem: "Cumhuriyet Sonrası Müzik Politikamız ve Batıya Yönelim", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, S. 17, Mart 2011, s. 115-120.
- Kaptan, Volkan-Kaptan, Merve Nur: "Cumhuriyet Dönemi ve Öncesi Batılılaşma Hareketlerinin Türk Müziğine Etkileri", *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, S. 58, 2019, s. 809-823.
- Kavcar, Cahit: "Cumhuriyet Döneminde Müzik Eğitimi", *Eğitim ve Bilim*, C. 6, S. 35, 1982, s. 16-26.
- Mimaroğlu, İlhan K.: *Musiki Tarihi*, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1970.
- Öner, Afşin: "Türkiye'de Müzik Eğitiminin Kültürel Boyutları", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, C. 1, S. 1, 2012, s. 9-17.
- Özcan, Nuri: "Darüelhan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8, İstanbul, 1993, s. 518-520.
- Sağır, Turan-Zuhal, Onur-Gürpınar, Engin: "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Müzikte Modernleşme Hareketleri ve Müzik Politikaları (1923-1952)", *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 2, S. 1, 2013, s. 71-89.
- Toprak, Zafer: *Cumhuriyet ve Antropoloji*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2021.

- Uluskan, Seda Bayındır: *Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2017.
- Uluskan, Seda Bayındır: “Alaturka Musikiye Getirilen Yasağın Akabinde Düzenlenen İlk Ulusal Müzik Yarışması (1 Ocak-15 Mayıs 1935)”, *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 71, 2022, s. 43-67.
- Yiğit, İrfan: “Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi Musiki Yargısı”, *Etnomüzikoloji Dergisi*, S. 2, 2019, s. 217-244.
- Yiğit, İrfan: *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Müsikî ve Yasaklar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.
- Yiğit, İrfan-Sezikli, Ubeydullah: “Türk Mûsikîsi ve Yasaklar (1754-1952)”, *Darülfünun İlahiyat*, C. 31, S. 1, 2020, s. 119-135.

EKLER

Ek-1: "Milletler Şarkısı" filmi için düzenlenecek ses yarışmasına yönelik ilk duyuru.¹¹⁵

Güzel ses müsabakası
Türkiye'nin en güzel sesli kadını arıyor
Müsabakayı kazanacak kadın Paris'e ve Nis'e gidip gelme ve ikamet masrafları temin edilmiştir

Müsabaka en gün içinde yapılacaktır. Bütün güzel sesli hanımlar iştirak etmeleri müstacelen iktidarehimize müracaat etmelidir.

Fransızın en meşhur ve büyük sinema müesseselerinden biri La Chanson des Nations yani milletler şarkısı isimli bir film yapmaya başlamıştır. Bu filmde, on beş millete mensup birer kadın ve erkek müzikçi seçilerek seçilmiştir. Filmde iştirak ettiler, bu müzikçiler her memleketten millî ve Nis'te de beşerhaneler ses müsabakaları tertibini idare etmişlerdir.

Müsabakaya iştirakini talep edenleri bekleyen iştirakçiler Türkiye, Fransa, Almanya, İngiltere, İtalya, Macaristan, Yunanistan, Polonya, İspanya, İsviçre, Cezayir, Danimarka, Romanya, İsveç, Norveç.

Nis'teki beynelmül müsabaka, beynelmül hakem heyetinin en beyeneceği muganniye 25,000 frank mükâfatı verecek ve sesli filimler yapmak için angaje edilecek muganniye de ayrıca 25,000

frank mükâfatı verecek ve sesli filimler yapmak için angaje edilecek muganniye de ayrıca 25,000

1. Mevadd 3 üncü sahifede

Ek-2: "Milletler Şarkısı" ses yarışması sonuçlanıncaya kadar kimliğinin ve fotoğrafını yayımlatmak istemeyen Türkiye'nin İlk Ses Kraliçesi Hudadat Şakir Hanım'ın birinci seçildiğine dair haber ve fotoğrafı.¹¹⁶

Cumhuriyet
Gazi Hz. Şehrimize Geliyorlar
Türk ye'nin ilk Ses Kraliçesi olmak şerefini Hudadat Şakir Hanım kazandı. Kraliçe yarın Paris'e hareket edecektir.

Ses Kraliçesi Müsabakası
Hudadat Şakir Hanım 16 reyyle Kraliçe intihap edildi

Bu sabah istabul'a muvasalat ediyorlar

Hamilere cevap!
Boreu tanıyoruz, fakat paramız yok, vaziyelin yeniden tetkiki lâzım..
Hayat! Vekile dize kazans bildirdi

21 Nisan İstisnası
Güzelik Müsabakasına ye geli alınacak

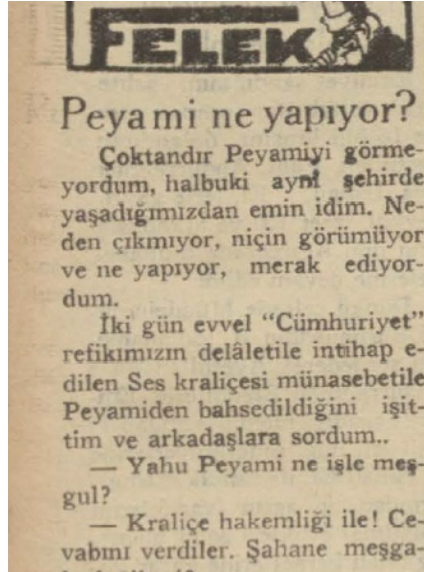
115 Cumhuriyet, 20 Kasım 1930, s. 1.

116 Cumhuriyet, 1 Aralık 1930, s. 1.

Ek-3: Güzel Ses Kraliçesi seçilen Hudadat Şakir Hanım.¹¹⁷

Ek-4: *Milliyet* gazetesinin “Felek” köşesinde Peyami Safa’ya yönelik Burhan Felek tarafından yapılan eleştirisi.¹¹⁸

117 *Vakit*, 1 Aralık 1930, s. 1.

118 *Milliyet*, 3 Aralık 1930, s. 4.

Ek-5: *Son Posta* gazetesinde *Cumhuriyet* gazetesinde yapılan yarışmalarla ilgili bir karikatür.¹¹⁹

— Ayol, kız, sana bir hal oldu: Aynanın önünde sıçırıyorsun yumurta ile gargara yapıyorsun, bacaklarını uvuyorsun, tepe taklak atıyorsun, parmaklarını tuhaf tuhaf oynatıyorsun!
— Anne, güzellik müsabakasına, ses müsabakasına, daktilo müsabakasına, bacak müsabakasına, sinema müsabakasına hazırlanıyorum.

119 *Son Posta*, 6 Ocak 1931, s. 1.

Ek-6: Hudadat Şakir Hanım'ın, Niş'teki yarışmada giydiği kıyafetle boydan fotoğrafi.¹²⁰

120 Cumhuriyet, 22 Aralık 1930, s. 1.

Ek-7: *Yeni Gün* gazetesinde "Türkiye Bülbülü" yarışmasıyla ilgili bir karikatür¹²¹

Ek-8: *Yeni Gün* gazetesinde "Türkiye Bülbülü" yarışmasından fotoğraflar.¹²²

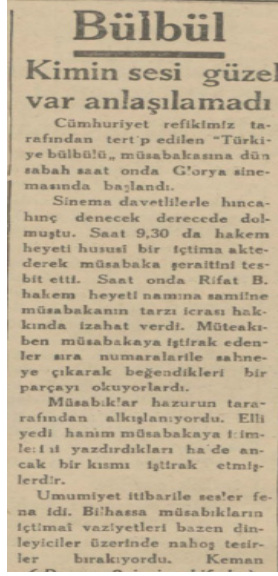

121 *Yeni Gün*, 6 Şubat 1931, s. 3.

122 *Yeni Gün*, 8 Şubat 1931, s. 1.

Ek-9: *Yarın* gazetesinde “Türkiye Bülbülü” yarışmasında birinci seçilemediğine dair haber.¹²³

Ek-10: Hudadat Şakir Hanım, “Milletler Şarkısı” filmi için şarkı söylerken.¹²⁴

123 *Yarın*, 7 Şubat 1931, s. 1.

124 *Vakit*, 8 Şubat 1931, s. 7.

Ek-11: "Türkiye Bülbülü" ses yarışmasının ilk elemesi sonrası final müsabakasına katılmaya hak kazanan yarışmacıların fotoğrafları.¹²⁵

YEDİNCİ SAYI - N° 7430

YUNUS NADI

İDAREHANELİ

Yayıncı: İsmail Hakkı Çelebi

Posta Kutusu: N° 208

Telefon: Şişli - 2228

1931

Cumhuriyet

PAZARTESİ 9 ŞUBAT 1931

ABONE ŞERHİ

MODERİ: 1400 Ks. 2700 Ks.

6 AYLIK: 7500 Ks. 14500 Ks.

3 AYLIK: 4000 Ks. 7500 Ks.

Nispeti her yerde

5 Kuruşdur

Mürezeler İdam Fırarisinin İzi Üzerinde

Kaza Birliği

Şarayı Devletin tevsi

Şarayı devletin tevsi... (text continues)

Muamele vergisi ilga edilmezse sınaî inkişafımız duracak

Türk fabrikatörleri dün toplandılar ve verginin ilgası için Ankara'ya heyet gönderme karar verdiler

Türkiye Bülbülü

Müsabakamızın seçmesi, bir çok güzel seslerin iştirakile, dün, yapıldı

Müsabakaya 37 hanım iştirak etti, en fazla rey alan dokuz hanım asıl müsabaka için ayrıldı

Kimler en fazla rey aldı?

Müsabakamızın sonunda...

1. Hilmiye Kaya
2. Hülya
3. Nispet
4. Fatma
5. Zeynep
6. Ayşe
7. Fatma
8. Hilmiye Kaya
9. Hülya
10. Nispet
11. Fatma
12. Zeynep
13. Ayşe
14. Fatma
15. Hilmiye Kaya
16. Hülya
17. Nispet
18. Fatma
19. Zeynep
20. Ayşe
21. Fatma
22. Hilmiye Kaya
23. Hülya
24. Nispet
25. Fatma
26. Zeynep
27. Ayşe
28. Fatma
29. Hilmiye Kaya
30. Hülya
31. Nispet
32. Fatma
33. Zeynep
34. Ayşe
35. Fatma
36. Hilmiye Kaya
37. Hülya

Naşide H. ve bir Sırp gazetesi

Kraliçemizi çok sevimli ve kibar buluyor

Sefaret ve Konsolostu erkânın Kraliçeyi istikbal etmeleri Belgrat'ta iyi bir tesir hasil etti

Divani harp dün dört celso aktetti

Firarî Hüseyin her tarafta şiddetle takip ediliyor

Müddeiumumi dün yeniden bir çok maznunların teziyesini is'edi. Bir kişi herat etti

Büyük ilimci habiflesizce

Ustad Cemal'in yazısı

Şaş bebeğin macerası

"Türkiye Bülbülü" müsabakasına iştirak eden 37 müsabakasız dün dinlenen hanımların bazılarından müsabaka esnasında fotoğraflarımız tarafından alınan resimleri

Ek-12: “Türkiye Bülbülü” ses yarışmasında birinci seçilemediğine dair haber.¹²⁶

Türkiye Bülbülü Müsabakamız

Dünkü müsabakaya iştirak eden dokuz hanım bir arada «1» Hikmet Rıza Hanım, «2» Safiye Hanım,, «3» Hatice Hanım

Dünkü müsabakada en çok rey alan Hikmet Rıza H.

Türkiye Bülbülü unvanı kimseye verilemedi

Hikmet Rıza H. ikinci, Safiye H. üçüncü, Hatice H. dördüncü oldular

Üç Hanım mev'ut mükâfatları aldılar

Gazi Hz.

Gazi Hz. Malatya'ya vasıl oldular

Reisicumhur Hz. İsmet Pş. ya bir tebrik telgrafı gönderdiler

126 Cumhuriyet, 14 Şubat 1931, s. 1.

Ek-13: *Yeni Gün* gazetesinde "Türkiye Bülbülü" yarışmasının sonuçlandırıldığına yönelik haberi ve fotoğraflar.¹²⁷

Yeni Gün *Balkesirlilerin Muhakemesine Bugün Devam Olunacak*

Birinci Sene -- N. 21 Pazır 15 Şubat 1931 Fiyat 5 Kuruşur

"Türkiye Bülbülü,, Müsabakası Dün Neticelendi

Cumhuriyet refikimizin tertip ettiği «Türkiye Bülbülü» His müsabakasının on üçüncü seçmesi yapıldı ve kat'ı sonucu elendi. Dünkü müsabakadan safaketen daha üç-dört adede katılanlar vardı. Derceğiyle fotoğraflardan aldığı üç resim müsabakadan vaktiyle izlenilirdi. Jüriye resim bakana hayati reyler tasvir ederken, alttaki resim de noticada kazanan Hilmet Rıza, Safiye ve Hatice Hanımlar halka takdim edildikten alınmıştır. Ortada son seçme müsabakasına iştirak eden dokuz güzel grup halinde görülmektedir. Bu noticaların yanında bakana resim gelince, ahemdi gül mevaidi helal etmediği için istikrar olamazmış Türkiye Bülbülü müsabakasında ikinci gelen Hilmet Rıza Hanım'dır.

Türkocağında Şan Konseri

Dün Türk Ocağında bir konser verildi. Konserde bir takım klasik parçalar çalındı ve taşınan edildi. Klasik parçaların sonra, İki Gitarın müsabakası Adana Maghazası tarafından İspanyol parçaları (Gaznet Estagual) söylendi.

127 *Yeni Gün*, 15 Şubat 1931, s. 1.